ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-ёшлари рўзномаси

1991 йил 9 июль Сешанба

№ 104 (13.779).

Баҳоси 10 тийин.

• АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! • السلام علیکم، عزیز موشتری !

ЭЗГУ ЙЎЛДАГИ ЯХШИ БОСҚИЧ

М. С. ГОРБАЧЕВ КИЕВ ЯҚИНИДА Г. КОЛЬ БИЛАН АМАЛИЙ УЧРАШУВ ЎТКАЗДИ

ССЖИ Президенти М. С. Горбачев билан ГФЖ федерал канцлери Г. Коль амалий учрашувининг тартиби жуда тиғиз эди. Бу 5 июль куни Киевдаги Борисполь аэропортидан бошлаб сезилиб турди. Биринчи бўлиб келган Совет раҳбари олмониялик меҳмон тайёрадан чиқиши биланоқ у билан самимий саломлашди ва автомашиналар карвони дарҳол Межигорьега ошиқди. Украина пойтахти яқинидаги мана шу қадимий, хушманзара жой иккала раҳбарнинг амалий учрашуви учун танлаб олинган эди. Улар ўртасидаги суҳбат 45 дақиқа эрта бошланди. Киев орқали Бориспольга боргунча айни шунча вақт ўтди, М. С. Горбачев билан Г. Коль эса битта лимузинда бордилар.

Межигорьеда ҳам суръат пасаймади. Тайёрагоҳдан келаётган сўнгги машиналар давлат қароргоҳининг дарвозасидан кириб улгурмасданоқ олий мартабали суҳбатдошлар кирган зал эшиклари ёпилган эди.

Юксак даражада ўтказиладиган Совет — Олмония якка-якка учрашувини ёритиш учун ССЖИ ва ГФЖдангина эмас, бошқа кўпгина мамлакатлардан ҳам Днепр соҳилларига журналистлар келишди. Журналистлар билан бўладиган учрашувда қатнашиш учун боғ майсазорида тўпланган матбуот ходимлари орасида АҚШ, Буюк Британия, Франция, Япония, Канада ва бошқа мамлакатлар оммавий ахборот воситаларининг намояндаларини кўриш мумкин эди. Қизиқишнинг сабаби равшан. Янги Оврупо — тинчлик, яхши қўшничилик ва ҳамкорлик қитъасини барпо этишнинг муваффақияти кўп жиҳатдан Совет — Олмония ҳамкорлигининг барқарорлигига боғлиқлиги тан олинган. Бу эса умуман халқаро иқлимнинг катта омилидир. Бинобарин, Оврупонинг турли жойларида ва бошқа қитъаларда ҳам Москва билан Бонн, М. С. Горбачев билан Г. Коль ўз муносабатларини ривожлантириш йўлида очаётган босқичлар синчиклаб кузатиб турилибди.

М. С. Горбачев билан Г. Коль тўрт соатдан ортиқроқ суҳбатлашдилар. Суҳбат орасида улар боққа чиқиб, сайр этиш учун қисқача танаффус қилдилар. Шу иш тугагач, улар Совет — Олмония катта шартномасига доир ва сармояларни ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисидаги шартномага доир ратификация ёрлиқларини айирбошладилар.

Сўнгра ССЖИ Президенти билан ГФЖ федерал канцлери журналистлар ҳузурига чиқишди. Очиқ ҳавода, кўм-кўк дарахтлар соясида журналистлар билан биргаликдаги учрашув бошланди.

«Бу галги учрашув Совет — Олмония ҳамкорлигини анча илгари силжитди, деб ҳисоблайман», — деди ССЖИ Президенти. Мен ССЖИда рўй бераётган жараёнлар ҳақида, жумладан, иттифоқ шартномаси устидаги иш қандай бораётганлиги хусусида Г. Колга ахборот бердим, деди у. Дунёдаги етти етакчи давлат раҳбарларининг Лондонда бўладиган учрашуви ҳақида ҳам гаплашилди. Бу мавзу суҳбатдошларнинг кўп вақтини олди. «Бу мавзуга кўп вақт ажратса арзийди, деб ҳисоблайман, — деб таъкидлади М. С. Горбачев.

«Фашистлар Олмонияси Совет Иттифоқига ҳужум қилган куннинг 50 йиллигидан кейин орадан бир неча кун ўтгач, биз бу ерда учрашиб турганимиз шонли ҳодисадир, — деб уқтирди Г. Коль. — Бугунги жўшқин ва яхши суҳбатимиз чоғида ўзаро муносабатларимиз ҳозир ниҳоят яхши тарафга бурилаётганини мен бир неча бор эсладим. Узоқ давом этган бугунги суҳбатларимиздан битта мавзуни алоҳида ажратиб кўрсатмоқчиман. Яна бир неча кундан кейин биз етти давлат раҳбарларининг учрашувида Лондонда дийдор кўришамиз. У ерда ССЖИ Президенти Совет Иттифоқидаги ислоҳотлар ҳақида гапириб беради. Қайта қуриш ССЖИ халқларининг манфаатларигагина эмас, Оврўподаги барча мамлакатларнинг манфаатларига ҳам хизмат қилажагини айтиб ўтмоқчиман. Мен Лондондаги учрашувда ССЖИ Президентини ҳар томонлама қўллаб-қувватлайман».

ССЖИ Президенти немис журналистининг тегишли саволига жавоб қайтарар экан, қуйидагиларни таъкидлади: «Биз совет қўшинларини собиқ ГДЖ ҳудудидан олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги шартномага содиқ қоламиз. Аммо бу жўн муаммо эмас. У иқтисодий муаммогина бўлиб қолмай, инсоний муаммо ҳамдир».

ССЖИ Президенти Олмония ҳукумати ва халқининг биздаги қайта қуриш билан бирдамлигини, шу билан боғлиқ бўлган жараёнларда фаол қатнашиш муддаосини юксак қадрлашини ҳам таъкидлаб ўтди.

Г. Коль шу фикрни давом эттириб «руслар билан немислар узоқ тарихий йўлни босиб ўтганлар. Яхши босқичлар ҳам, даҳшатли ҳодисалар ҳам бўлган. Мана энди эса, келинглар, янги яхши бобни биргаликда ёзайлик», деб таъкидлади.

Г. Коль Украина Олий Кенгашининг Раиси Л. М. Кравчук ва жумҳурият Бош вазири В. П. Фокин, Украина Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби С. И. Гуренко билан учрашди.

Кечқурун М. С. Горбачев Г. Коль шарафига зиёфат берди.

Шу куни иккала мамлакат раҳбари Киевдан жўнаб кетдилар. Ҳа, Межигорьедаги учрашув эзгу йўлдаги яхши босқич бўлди, деб ҳисоблаш учун ҳамма асослар борлиги яққол кўриниб турибди.

В. БЕЗБРЕЖНИЙ,
В. ВОЗИАНОВ,
А. ПЕТРУНЯ,
ТАСС махсус мухбирлари.

МУКОФОТЛАР МУБОРАК!

5 июль куни Тошкентда Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримов жумҳурият маданият ва халқ маорифи ходимларининг катта гуруҳига тантанали вазиятда ССЖИ ва Ўзбекистон ССЖ Давлат мукофотларини топширди.

Ленин ордени ҳамда Социалистик Меҳнат Қаҳрамонининг «Ўроқ ва Болға» олтин медали Ўзбекистон ССЖ илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудиясининг кинорежиссери М. Қаюмовга топширилди. У совет кино санъатини ривожлантиришдаги жуда катта хизматлари ва самарали ижтимоий фаолияти учун шу мукофотга сазовор бўлган эди.

Ёзувчи Саид Аҳмадга Ленин ордени топширилди. Ёзувчи совет адабиётини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун шу орден билан мукофотланган эди.

Ҳамза номидаги Ўзбек давлат академик драма театрининг артисти Сора Эшонтўраевага Октябрь Революцияси ордени топширилди. С. Эшонтўраева совет театр санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун шу орден билан мукофотланган эди.

«ССЖИ халқ ўқитувчиси», «Ўзбекистон халқ шоири», «Ўзбекистон халқ ёзувчиси» фахрий унвонларининг эгаларига гувоҳномалар ҳамда кўкрак нишонлари топширилди.

Адабиёт, санъат ва меъморчилик соҳасида Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССЖ Давлат мукофотига сазовор бўлган жумҳуриятимиз ижодий ходимларининг катта гуруҳига дипломлар ва фахрий нишонлар топширилди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримов мукофотланганларга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат ва янги-янги муваффақиятлар тилади.

Мукофотланганлар меҳнатларига юқори баҳо берилгани учун миннатдорчилик изҳор қилдилар, халқ фаровонлиги йўлидаги ишларда куч-ғайратларини аямасликларини таъкидладилар.

Мукофотларни топшириш маросимида Ўзбекистон ССЖ вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раиси Ш. М. Йўлдошев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби К. Юсупов қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

СУРАТДА: Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримов ССЖИ халқ артисти С. Эшонтўраевага юксак нишонни топширмоқда.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ ва **А. ГОРОКРИК** сурати.

(ЎзТАГ).

МУАЛЛИМЛАР ДОРИЛФУНУНИ

Ленинград кўчасида жойлашган Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг нашриёти биноси ари инига ўхшайди: кирди-чиқди кўп, ташвиш бордек, иш мўлдек. Бизнинг рўзномамиз жойлашган 5-қаватга кўтарилгунингизга қадар бир-икки кунлик янгиликлардан бохабар бўлишингиз мумкин: «Палончилар хато ўтказиб юборишибди, пистончилар эълон қилган сурат қийшайиб кетибди... нариги бинога гўшт келганмиш...» Мана уч-тўрт кун бўлдики, яна бир гап тарқалди. У қаватдан-қаватга кўтарилиб, байрамона муҳит яратдики, иш ва ташвишлардан бир дам бўлса-да, ҳоли бўлдик. Маорифимизга, хизмат қилгучи, минглаб муаллимларимизнинг кўмакдоши, маслаҳатчиси «Ўқитувчилар газетаси» ўзининг 60 йиллигини нишонлади.

Тўй тўйдек бўлсин! Шу ният билан тантаналар залида ширингина бир кеча бўлди.

Учрашувда сўзга чиққан Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби К. Юсупов Ўзбекистон ССЖ Президенти И. А. Каримовнинг рўзноманинг 60 йиллиги муносабати билан йўллаган табригини ўқиб эшиттирди. У рўзнома ходимларини самимий табриклади, таҳририят жамоасининг келгуси ишларида муваффақиятлар тилади.

Одатда юбилей кечаси деса, уч-тўрт соатлаб чўзиладиган мажлисни кўз олдингизга келтирасиз. Юқори ташкилотлардан келганлар, дўст-биродарларга навбат бермай, юбилярни узоқ маърузалар билан «қутлайдилар». Қимматбаҳо «қоғозлар» топшириб, қоғоз етмаганларнинг пешонасидан самимият билан «чўлп» этиб ўпиб қўядилар.

«Ўқитувчилар»нинг 60 йиллик тўйи бундай ўтмади. Кечани Соат Шарипов олиб борганидан буни сезсангиз бўлади.

Узоқ-яқиндан — Литвадан, Арманистону Озарбайжондан, Қозоғистону, Туркманистондан, Москвадан муборак ёш билан қутлаб меҳмонлар келди. Сўзга чиққанларнинг бири айтгандек, ўқитувчиларнинг байрами ҳам бўлади. Шу соҳани ёритишга бел боғлаган журналистларнинг ҳам. Чунки улар икки юкни елкасига опичлаган. Бири рўзноманинг кундалик ташвиши бўлса, иккинчиси маърифат, илм, тарбиядаги муаммоларни ҳал этиш, ёритишдир. Ана шуларни эплаштира олган «Ўқитувчилар газетаси» шаънига айтилган ҳамду-санолар ўринли.

Тўйга тўёна билан деганларидек, шу кун сабаб жумҳурият Президентининг фармони билан рўзнома бош муҳаррири Аҳмаджон Долимовга «Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими» унвони топширилди. «Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган маданият ходими» унвони М. Кўчқоровга, «Хизмат кўрсатган журналист» унвони эса Ғ. Манноповларга берилди. Тақдирланган Т. Аъзамова, М. Қаюмов, М. Раҳмон, А. Чаплигина, Н. Аҳмедова, С. Акбаров, С. Қурбонова ва шулар қатори рўзноманинг мухбирлари, ходимларини жамоатчи жонкуярларини биз ҳам қутлаймиз.

1991 йил. Пайшанба. 4 июль. Шу кундан эътиборан «Ўқитувчилар газетаси» чиқмайди. Энди у «Маърифат» номи билан қайта кўз очди. Бу эса рўзномага, унинг ходимлари зиммасига катта масъулият юклайди. Биз ҳам «60 ёшда бахт қучган, элга маърифат таратишдек» вазифани бўйнига олган ҳамкасбларимизга энг яхши тилаклар билдирамиз.

Йўлларинг оқ ва пок бўлсин, «Маърифат».

* * *

СУРАТЛАРДА: юбилей кечасидан лавҳалар.

Суратлар муаллифи

М. АМИН.

«ОРЗУ» БУНЁД ЭТМОҚДА

Тўрткўл ноҳия комсомол қўмитаси қошидаги «Орзу» хўжалик ҳисобидаги ёшлар маркази икки йил олдин ташкил этилганди. Ўша тузилган — 1989 йил марказ ўз кучи билан 230 минг сўмлик иш қилган бўлса, ўтган йили бу рақам ярим миллиондан ошди.

«Орзу» ёшлар маркази ихтиёрида соатчилик устахонаси, суратхона, кир ювиш ва гиламчилик цехлари мавжуд. Бундан ташқари аҳолига тўйларда хизмат кўрсатиш учун жиҳозлар ва юздан ошиқ юк ташиш автомобиллари бор.

«Орзу»нинг директори Йўлдош Султонов марказнинг ишларидан хурсанд. Гарчи баҳолар кўкка сапчиган бўлсада, хўжалик ҳисобидаги ташкилот тирикчилигини ўтказиб турибди. Иш фақатгина мавжуд цех ва ёрдамчи корхоналарни юргизиш билан чекланмаяпти. Ҳозирда марказ замонавий клуб ва кутубхона қурмоқда. Умумий қиймати 202 минг сўмлик қурилишнинг ҳозиргача 170 минг сўмдан ортиқ иши уддалаб қўйилди. Йил охиригача ишга тушириш мўлжалланган.

Ёшлар марказининг яна бир хайрли иши — ёш ўсмирлар клуби очиб, уни оталиғига олгани. Бу ерда қатор спорт турлари бўйича тўгараклар мунтазам ишламоқда. Марказ яна аълочи ўқувчиларга алоҳида стипендиялар ҳам тўламоқда. Афғонистонда ҳалок бўлган шу ерлик йигитлар хотирасига бағишлаб бунёд этилаётган, қиймати 30 минг сўмлик ёдгорлик бўйича ҳам ишлар қизғин...

«Орзу» бунёд этаётган клуб қурилишини кўздан кечирдик. Бизга уюшманинг илғор ёшларини таништиришди: ғишт терувчилар бригадаси бошлиғи Сафарбой Раҳматов, ғишт терувчи Ўринбой Отабоевлар куннинг ўзига хос қаҳрамонлари.

Иншоотда иш қизғин. Ҳашаматли клуб қурилиши ниҳояланмоқда. Эрта-индин одамлар маданий дам оладиган бу маскан ҳақида, кимлар бунёд этганини сўрашса, айтишади: «Орзу» ёшлар маркази қуриб берган». Одамдан бу дунёда қоладигани ҳам шу.

Рўзимбой ҲАСАН.

РЎЗНОМАМИЗДА ЯНГИ САҲИФА

ҚАДРЛИ МУШТАРИЙЛАР! Ҳар куни сизлардан юзлаб мактублар оламиз. Тўғриси кейинги пайтларда таҳририятимизга келаётган шикоят хатларининг сони кескин ортди. Кимдир ўғлининг қотили топилмаётганини ёзса, яна бир муштарийимиз эса «пахта иши» туфайли жабр чекканини дард билан қаламга олиб таҳририятимиздан ёрдам сўрайди.

Рўзномамизга келаётган мактубларда билдирилган истак ва мулоҳазаларни инобатга олиб таҳририятимиз «Ҳаёт ва қонун» саҳифаси ташкил қилишни лозим топди. Саҳифада «Ҳуқуқшунос сўз сўрайди», «Жиноят содир бўлган жойдан репортаж», «Журналист касбини ўзгартиради» ойнасўзлари остида қизиқарли мақолалар бериб боришни режалаштирди.

«Ҳуқуқшунос сўз сўрайди» ойнасўзида сиз жумҳуриятимизнинг етакчи ҳуқуқшуносларининг фикрлари билан ўртоқлашасиз. «Жиноят содир бўлган жойдан репортаж», «Журналист касбини ўзгартиради» ойнасўзлари остида берилган мақолаларда бевосита ички ишлар ходимлари билан биргаликда жиноят юз берган жойдан репортажлар бериб бормоқчимиз. Суд очеркларини эса ҳар доимгидек, «Жиноят ва жазо», «Ёшлар ва қонун» ойна сўзлари остида ўқиб борасиз.

МАҚСАДИМИЗ: ҳуқуқий давлатга қадам қўяётган бир даврда жумҳуриятимиз фуқароларига ўз ҳақ-ҳуқуқларини қонун йўли билан талаб қилишда ёрдам бериш, адолатни қарор топдиришдир.

2 • БЕТГА ҚАРАНГ •

БОЖХОНА МУСТАҚИЛ БЎЛДИ

Давлат божхона назорати бош бошқармаси ҳузуридаги Ўзбекистон жумҳурият божхонасининг Фарғона божхона пости мустақил бўлинма мақомини олди. Энди Фарғона божхонасига учта — Андижон, Қўқон ва Наманган постлари қарайди. Фарғона божхонаси бошлиғи З. Фозиловнинг сўзларига қараганда, бу ташқи иқтисодий фаолият ҳуқуқига эга бўлган маҳаллий корхоналар билан ҳамкорлик доирасини анча кенгайтирган. Бундай ҳамкорлик уларга фойдали бўлиши равшандир. Агар улар бундан илгари ўз юкларини чегара божхоналарида декларация қилдиришларига тўғри келган бўлса, эндиликда улар бу ишни шу жойнинг ўзида анча тез бажарадилар.

ЖУНА ДАВИТАШВИЛИ УСУЛИДА

Андижон тиббиёт ходимларининг бир гуруҳи биоэнергетика ва қўл тегизмай уқалаш махсус курсларини тугатганлик тўғрисидаги гувоҳномаларни олди.

«Антарес» Москва ўқув-соғломлаштириш корхонаси машҳур Жуна Давиташвилининг шогирди, биокардиолог, экстрасенслар бутуниттифоқ уюшмасининг аъзоси, биоэнергетика ва қўл тегизмай уқалаш бўйича куллиёт муаллифи Рустам Бегишевнинг ташаббуси билан ўзбек ҳамкасблар учун икки ҳафталик ўқишни ташкил этди.

Тингловчилар бу курсларда даволашнинг янги усуллари билан танишдилар.

РУДАКИЙ ВА УНИНГ ШОГИРДЛАРИ

Тожикистон «Адиб» нашриёти нафис шеърият ихлосмандларини «Рудакийга сафдош шоирлар» баёзи билан таништирди. Бу кенг китобхонларга илгари маълум бўлмаган Ўрта аср шарқи муаллифлари: Жабилий, Муиззий, Қатрон ва бошқа шоирларнинг асарларидан ташкил топган икки жилдлик баёздир. Китоб саҳифаларини варақлаб Шарқ шеъриятининг шоҳона шакли шамоилига мансуб ғазаллар, рубоийлар, маснавий ва қасидаларнинг хилма-хил намуналарини кўздан кечириш мумкин.

— Бундай китоб нашр этилишининг ўзи маданий ҳаётимизда катта воқеадир, — дейди Тожикистон Фанлар академиясининг академиги М. Осимов. — Баёзда Хуросон адабий услуби деб аталмиш услубга мансуб шоирларнинг ижоди тўла акс этган. Бундай усулнинг шаклланиш босқичида тожик-форс мумтоз адабиётининг асосчиси Рудакий турган эди. Қизиғи шундаки, Мавлоно Рудакий уларнинг ҳар бирига бевосита ва билвосита таъсир кўрсатган. Уларнинг шеърлари фақат нозик туйғулар билангина эмас, айни вақтда фуқаролик, чуқур инсонпарварлик ғоялари билан ҳам йўғрилганди. Баёзга киритилган муаллифларнинг ҳаммаси ҳам тожик миллатига мансуб бўлмаган, лекин ўз шеърларини фақат форсий-даврий тилида ёзганлар. Уларнинг ижоди ўша вақтдаги маданий марказлар: Самарқанд ва Бухоронинг, Ҳиндистон, Эрон, Покистон ҳмда Шарқдаги бошқа мамлакатлар билан мустаҳкам ришталар орқали боғланганини тўла акс эттиради.

Г. ҲАСАНОВА,
ТАСС мухбири.

Эшитдингизми, ўқидингизми?

● ССЖИ Президе[нти] ... Горбачевнинг таклиф[и] ... Испания ҳукумати[нинг] ... Гонсалес 7 июль ... ташриф буюрди.

Уни Внуково тайёрагоҳида ССЖИ Бош Вазирининг биринчи ўринбосари В. И. Шчербаков, ССЖИ Ташқи ишлар вазири А. А. Бессмертних ва бошқа расмий кишилар кутиб олишди.

● **ЛИТВАДА** гўшт ва гўшт маҳсулотларининг нархи 56 фоизга ошди. Фақат бугина эмас. Сут маҳсулотлари 25 фоиз, нон маҳсулотлари эса 20 фоизга кўтарилди.

● **ЛАТВИЯ** травмотология ва ортопедия илмий-тадқиқот илмгоҳида яратилган ихчам ультратовушли аппарат суякнинг синган ери қандай битаётганлигидан дарак беради. Мутахассислар суяк тўқимасида ультратовушнинг тарқалиш тезлигига қараб унинг тузилиши ва механик хоссалари ҳақида фикр юритиш мумкинлигига ишонч ҳосил қилдилар. Бундай маълумотлар бўғин ва бўғин касалликларини ҳамда бошқа баъзи хасталикларини даволашда жуда зарурдир.

● **УРАЛ** электр кимё комбинати «сунъий буйрак» аппаратини ишлаб чиқара бошлади. У конверсия доирасида ишлаётган шаҳардаги мудофаа корхоналарининг бирида Швециядан олинган ... асосида тайёрланд[и] ... нинг бугун бўёнги ...

ҲАЁТ ВА ҚОНУН

ТОШКЕНТ - 83
«ЁШ ЛЕНИНЧИ»
ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

БИЛАСИЗМИ?

Бугунги кунда ССЖИ Ички ишлар вазирлиги аҳлоқ тузатиш ишлари Бош бошқармасида 1053 колония мавжуд. Шундан алоҳида режимдаги 71, кучайтирилган режимдагиси 176 та. 129 таси умумий, 50 шифохона, 230 та шартли озодликка чиқарилганлар учун колония бор. Озодликдан маҳрум этилганларнинг жами сони 765 минг киши. Жазо муддатини ўтаётганда қонунни бузганлар — 200 минг, ўта хавфли жиноятчилар — 61 минг нафарни ташкил этади. 4 минг қонуний ўғрилар бор.

Айни пайтда қамоқдагиларнинг 12 минги гиёҳвандлик билан шуғулланганлар, 112 минг нафари эса ичкиликбозлик балосига гирифтор бўлганлар. Қамалиб чиққанлардан 40 мингдан ошиғи сил касалига чалинганлардир.

(«Известия» рўзномаси. 26 июнь 1991 йил).

Акс-садо

РАҲМАТ СИЗЛАРГА...

Виждони уйғоқ инсон борки, ҳақиқат учун курашади. Лекин ҳамиша ҳам «адолат қарор топдираман» деб курашувчилар ўз орзу-мақсадларига етмайдилар. Халқимизда ҳақиқат эгилади, аммо синмайди, деган ибора бор. Кейинги йилларда халқимизнинг бошига асоссиз туҳматлар ёғилди. Сабр-бардошга яраган халқимиз ҳаммасига чидади. Лекин қанчалаб кишилар қамоқхоналарнинг зах камераларида жон таслим қилмади, дейсиз. ССЖИ прокуратурасининг Гдлян ва Иванов бошчилигида тергов группаси қанчалаб оилаларни ноҳақ хор қақшатмади. Москвадан келган бу «десантчилар»нинг фаолиятига биринчи қуршин «Ёш ленинчи» рўзномаси жамоаси бошлади, десам хато қилмайман. Сизларнинг дадил қадамларингизни халқимиз қўллаб турди. Рўзноманинг ҳар бир сонини муштарийлар интиқ бўлиб кутадиган бўлди. Шу йилнинг 9-10 апрель сонларида «десантчи»ларнинг манфур ишлари ҳақида «Қурбон этилган ҳаёт» номли мақола «Аргументи и факти» рўзномасидан таржима қилиб берилди. Унда автор А. Садри М. С. Норовнинг бошига тушган оғир кунлар ҳақида баён қилган. Таҳририят бу мақолани рўзномада чоп этиб яхши иш қилди.

Тўғриси, Москвадан асосий топшириқ билан келган «десантчи»ларнинг жумҳуриятимизга етказган моддий ва маънавий зарарини ким тўлайди. Ёки «улуғ»лар олдида жумҳуриятимизнинг тили қисиқ жойи борми! Нега Ўзбекистон ССЖдан сайланган депутатлар оғзига мум солиб ўтирибди!

Э. ИСКАНДАРОВ,
Хоразм вилояти халқ депутати, врач.

Бизнинг мусоҳаба

Убайдулла МИНГБОЕВ:

«Хатолар сабоқ бўлсин»

Кейинги пайтларда марказ матбуоти халқимиз шаънига турли бўҳтонлар ёғдиришдан тап тортмайдиган, андиша қилмайдиган бўлиб қолди. Энг ачинарлиси, Москвадан ташланган «десантчи»лар гуруҳи бир ёқлама иш олиб боришиб, бегуноҳ кишиларни тергов қилишди, ишларини судга оширишди, қамашди. Ўзларича, Ўзбекистонда тартиб ўрнатишни кўзладилар, «Ўзбеклар иши», «Пахта иши» деган туҳматлар билан халқимиз ғурурини поймол қилмоқчи бўлишди. Ноҳақликларнинг чеки борми! Сабр тоқатга ўрганган халқимиз ҳаммасига чидаб келмоқда.

Яқинда Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг бешинчи сессиясида Жумҳурият Олий суди раислиги лавозимига Убайдулла МИНГБОЕВ сайланди. Мухбиримиз Ўзбекистон ССЖ Олий суди раиси билан учрашиб, юқорида тилга олинган муаммолар ҳақида суҳбатлашди.

— Убайдулла ака, Сизни муштарийларимиз номидан масъулиятли лавозим билан табриклаймиз.

— Раҳмат!

— Ўзингизга маълумки, жумҳуриятимизда бирон киши юқори лавозимга сайланса, кишилар албатта раҳбарнинг келиб чиқиши билан қизиқадилар.

— Асли сурхондарёликман. 1939 йил туғилганман. ТошДДнинг ҳуқуқшунослик куллиётини битирганман. Ишни Тошкент шаҳар Октябрь ноҳиясида ички ишлар бўлимида катта терговчиликдан бошлаганман. Бухорода вилоят суди раиси бўлиб ишлаганман. Ўзбекистон Олий судига 1988 йилда аъзо бўлдим. 1988—1990 йилларда Жумҳурият Олий суди жиноий ишлар бўйича суд коллегияси раиси, сўнгра Тошкент шаҳар суди раиси вазифасида ишладим.

— Оилангиз ҳақида ҳам тўхталсангиз!

— Ҳаётда кўп қийинчиликларни кўрганман. Ота-она бағрида ўсиш насиб қилмаган. Мактабни Сариосиёда тоғамнинг қўлида битирганман. Ота-онамдан ололмаган жуда катта тарбияни тоғамдан олганман. Бунинг учун бу оиладан бир умр миннатдорман. Поклик, ҳалоллик тоғамнинг эътиқоди эди. Ўз оилам ҳақида гапирадиган бўлсам, 8 нафар фарзандимиз бор. Турмуш ўртоғим Тўхтахон мактабда ўқитувчи.

— Ўзингизга маълумки, гўёки Москвадан келган «десантчи»лар жумҳуриятимизда тартиб ўрнатмоқчи бўлди. Аммо «ўзбек иши», «пахта иши» деган туҳмат ишлар билан шоншуҳратга эришди.

— Бу фикрингизга тўлиқ қўшиламан. Ҳақиқатан тўғри, халқимиз шаънига «десантчи»лар бўлар-бўлмас гапларни қилди. Айниқса бунда марказий матбуот журналистлари «ташаббус»ни қўлларига олиб, Ўзбекистонни «полигон»га айлантириб олишди. Ҳақиқат эгилади, аммо синмайди деганларидай, мана адолат ҳам қарор топмоқда. Жумҳурият Олий Суди «пахта иши» бўйича қамалганлар ишини қайтадан кўриб чиқмоқда. Бу ишларни адолат юзасидан кўриб чиқишда жумҳуриятимиз Президенти И. А. Каримовнинг дадиллигини алоҳида таъкидлашимиз керак. Бу иш бўйича жиноий жавобгарликка тортилганларнинг ишлари кўпи билан 15-20 кунда ўз ниҳоясига етади.

Бир нарсани алоҳида таъкидлашни истардим. «Пахта иши» бўйича қамалганларнинг ҳаммасини бегуноҳ дея олмайман. Улар орасида халқнинг пешона тери эвазига топилган пуллар ҳисобига яшаб айшу-ишрат қилганлар ҳам йўқ эмас. Жумҳуриятимиз Олий Суди коллегиясининг бугунги кундаги иши: кимларнингдир хизматини қилиб, тазйиқ остида бир тийин ҳам манфаатдор бўлмаган инсонларни бутунлай оқлаш. Адолатни қарор топтириш.

— Сиз Тошкент шаҳар суди раиси вазифасида бир йилдан ортиқ ишлагансиз. Матбуотда ёзишларича кейинги йилларда пойтахтимизда жиноятчилик сезиларли даражада камайибди. Ижобий силжишларнинг сабаби нимада!

— Тўғри, Иттифоқимизда жиноятчилик ҳаддан ташқари кўпаймоқда. Айниқса, марказий шаҳарларда. Бир нарсани алоҳида таъкидлашни истардим. Айбдорларни қамоқхоналарга тиқаверишни билан жиноятчиликнинг илдизига болта уриб бўлмайди. Пойтахтимизда жумҳуриятимиздаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимларига намуна бўладиган тарғибот ишларини ташкил қилдик. Ҳуқуқшуносларимизнинг матбуот, сўзнигор, ойнаижаҳонда қонунбузарликка қарши чиқишларига алоҳида эътибор бердик. Очиқ судларни маҳалла қўмиталари ва ташкилотларда ўтказишни йўлга қўйдик. Прокурорлар ва ички ишлар ходимлари билан биргаликда олий билимгоҳларда, мактабларда, билим юртларида учрашувлар ўтказиб турдик.

Ўзбек ёшлари ўртасида жиноятчиликнинг камайишида тўғриси тан олиб айтиш керак, маҳаллалардаги масжидларни роли катта бўлмоқда. Кўпгина ёшлар у ерларда эски илмимизни эгалламоқдалар. Мен буни қайта қуришнинг жиноятчиликка қарши курашдаги иши деб биламан.

— Кейинги пайтларда «ўтириб» чиққанлар тарбияланиш ўрнига яна жиноятларга қўл урмоқдалар, қамоқхоналардан «ботир» бўлиб қайтаяптилар.

— Бугунги кундаги ҳуқуқни муҳофаза қилишдаги энг катта қийинчиликлардан бири шу бўлса керак. Камомадга йўл қўйган шахс жазо муддатини қотил билан бир зонада ўтаяпти. Баъзан ҳаётда кимлардир ишониб, хатога йўл қўйиб, жиноят содир қилган кишилар қамоқдан чиққач, эс-ҳуши жойига тушиши ўрнига бузилиб чиқади. Жамиятдан нафратланади. «Адолат йўқ экан» деган тасаввурга боради. Оқибатда, ўз-ўзидан жамиятга қарши тиш қайрайдиган кишига айланади. Шунинг учун ҳукм чиқараётган суд етти ўлчаб бир кесмоғи лозим. Афсуски, жумҳуриятимизда ҳамма халқ судлари жиноят ишларини кўришда ана шу мақолга амал қилаяпти, деб айта олмайман.

— Сиз Жумҳурият Олий суди жиноий ишлар бўйича суд коллегияси раиси лавозимида ишлагансиз. Ана ўша даврда жиноят ишларини кўришда Москванинг таъсири бўлганми!

— Йўқ. Менга ҳеч қачон Москвадан уни ундай қилинг, буни бундай қилинг, деган кўрсатма бўлган эмас. Аммо Бухорода вилоят суди раиси бўлиб ишлаган пайтларимда баъзан қўнғироқлар бўлиб тургани рост. Мен бу қўнғироқларга қонуний жавоб берганман. Баъзилар судга тааллуқли бўлган ишлар юзасидан вилоят фирқа қўмитасига ёки ижроқўм раисларига ёрдам сўраб кирадилар. Аслида жиноят ишларини вилоят фирқа қўмитаси ёки ижроқўм раислари олиб бормайди-ку?! Айтмоқчиманки, одамларимиз қайси соҳада кимдан ёрдам олишни билишсин. Фирқа билетини олиб қўйганда бошқа гап эди. Шунинг учун фуқароларимиз, қайси масала бўйича қайси ташкилотга мурожаат қилишларини билишлари керак. Ўшанда ҳар бир соҳа ўз иши билан шуғулланиши лозим деган талабга жавоб бўлар эди.

— Суд «ишлари»ни кўришда Москванинг таъсири йўқ дедингиз. Ўзбекистон ССЖ прокурори ҳузуридаги ўта муҳим ишлар бўйича катта терговчи бўлиб ишлаган Обид Алибоев олти йилдан ортиқ судсиз қамоқда сақланди. Бу ноҳақликни жумҳуриятимиз прокуратураси ёки Олий суди қилмади-ку!!

— Мен бир нарсани ишонч билан айтишим мумкин. Жиноят қаерда содир бўлса, «иш» ўша ҳудудда кўрилиши керак. Ҳақиқатан ҳам бу ерда ноҳақлик бўлган. Тўғриси, О. Алибоевнинг иши билан тўлиқ таниш бўлмаганлигим учун бирон нарса дейишим қийин. Ҳақ сўзни суд айтади. «Десантчи»лар масаласига келсак, бунда ўша пайтдаги жумҳуриятимиз раҳбарларининг айби бор. Москвадан келганлар миллий қадриятларимизни ҳисобга олишмади. Баъзи жиноий ишларни кўришда ҳаттоки эмизикли боласи бор аёлларни ҳам азоблашдан тортинмадилар. Аслида улар жумҳуриятимизга ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимларига жиноятларни очишда ёрдам беришлари керак эди. Аммо улар гуруҳ бўлиб тергов ишларини хоҳлаганча бошқардилар. Айниқса, халқимизнинг соддалиги ва меҳмондўстлигидан роса фойдаланишди. Орамиздан чиққан айрим миллатфурушлар уларнинг оёғини ўпиб, хизмат қилдилар. Баъзи нуфузли ташкилотларнинг раҳбарлари ҳаттоки хизмат учун уларга енгил машиналар ажратишди.

Тўғрисини айтиш керак, жумҳуриятимизнинг кўп раҳбарлари сиқувга олинди. Оқибатда кўпчилик раҳбарларимиз ўз иссиқ ўринларини ўйлаб қолдилар ва «десантчи»ларнинг ноғорасига ўйнадилар. Оқибатда халқимиз анчагина озор чекди. Бу ҳақда жуда кўп гапиришимиз мумкин. Ўйлайманки, йўл қўйилган хатолар сабоқ бўлди. Энди бундай машъум хатолар, номаъқулчиликлар такрорланмаслиги аниқ. Буни мен ишонч билан айтаман. Чунки жумҳуриятимиз раҳбариятида ўз фикр ва мулоҳазаларини дадил ва очиқ айта оладиган кишилар етарли.

— Убайдулла ака, баъзи майда-чуйда фарқларни айтмасак, Ўзбекистон ССЖ жиноят мажмуаларида жазо муддатлари РСФСЖникига ўхшаш. Кўпчилик мамлакатларда жазо чораларини белгилашда миллий шарт-шароит ҳисобга олинган. Бизда эса...

— Тўғри, Покистонда ва Хитойда бузуқликни тарғиб қилганларга ўлим жазоси қўлланилади.

Бундан 30-40 йиллар олдин эшикларга қулф ўрнатилмасди. Жиноятлар эса бу даражада авж олмаганди. Бозорда ўғрилик қилган эшакка тескари ўтқазилиб халқ ўртасида сазойи қилинган. Баъзи жиноятчиларнинг қўллари, қулоқлари кесиларди. Бундай жазо чоралари одамларга ўрнак бўлган. Ҳозир эса кўпчилик ота-оналар ундай қилса пул топиш мумкин, бундай қилинса кўпроқ молу-дунё йиғиб яхши яшаш мумкин, деб фарзандларимизга жиноятга бошламоқдамиз. Яхши яшаш гуноҳмас. Лекин бировлар меҳнати ҳисобига кун кўриш жиноятдир. Буни фарзандларимизга уқтиримоғимиз керак. Ҳар бир ота-она оилада ўз фарзандларига савоб билан гуноҳни тушунтирса, ўйлайманки, жиноятчилик камаяди. Илгари халқимиз фарзанд тарбиясида ана шу томонларга алоҳида эътибор берган. Ҳозир-чи?

Баъзан қўлга тушган енгил машина ўғриларининг «иш»ларини кўраётганда ўйланиб қоламан. Улар ўз фаолиятларини машина ўғирлашдан бошлаганми? Йўқ. Болалигида аввал қўшнисининг товуқхонасидан тухум ўғирлаган. Ҳеч ким билмагандан сўнг товуққа ва ниҳоят қўйга ўтган. Ўғирлик нонининг ширинлигини билгач, молга, сўнг автомобилга. Ўзига қўйса поезд-у, тайёраларниям ўғирлаб сотиб юборишдан қайтмайди.

— Ҳуқуқшуносларнинг кўпчилиги адабиётни, санъатни чуқур тушунишади. Ижодкор ҳам бўлишади. Сиз ҳам ижоднинг бирон тури билан шуғулланганмисиз!

— Шеъриятни севаман. Ҳозир ҳам шеърлар ёзиб тураман. Мактабда ўқиб юрган давримда ҳатто Ғ. Ғуломга шеърларимдан жўнатиб, маслаҳатлар олиб тургандим.

Адабиёт, санъат бор жойда ҳеч қачон жиноят содир бўлмайди. Ҳақиқий санъат асарлари халқни савоб ишларга ундаб келган. Шунинг учун келажагимиз бўлган фарзандларимизнинг қалбида санъатга меҳр уйғотишимиз лозим. Бунинг учун маблағни аямаслигимиз керак. Ана шундагина фарзандларимиз миллатимиз учун жонкуяр инсонлар бўлиб етишишади.

— Сиз ҳаётда нималарни орзу қиласиз!

— Ниятим битта — халқимиз ҳеч қачон ҳуқуқшунослар билан тиббиёт ходимлари эшиги олдида сарғайиб ўтирмасинлар. Ҳеч бир инсоннинг уларга иши тушмасин. Майли бизлар ишсиз қолайлик. Одамлар орасида жиноят бўлмасин. Соғ-саломатлик бўлсин. Орзу шу.

Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат.

Суҳбатдош
Зайниддин МАМАДАЛИЕВ.

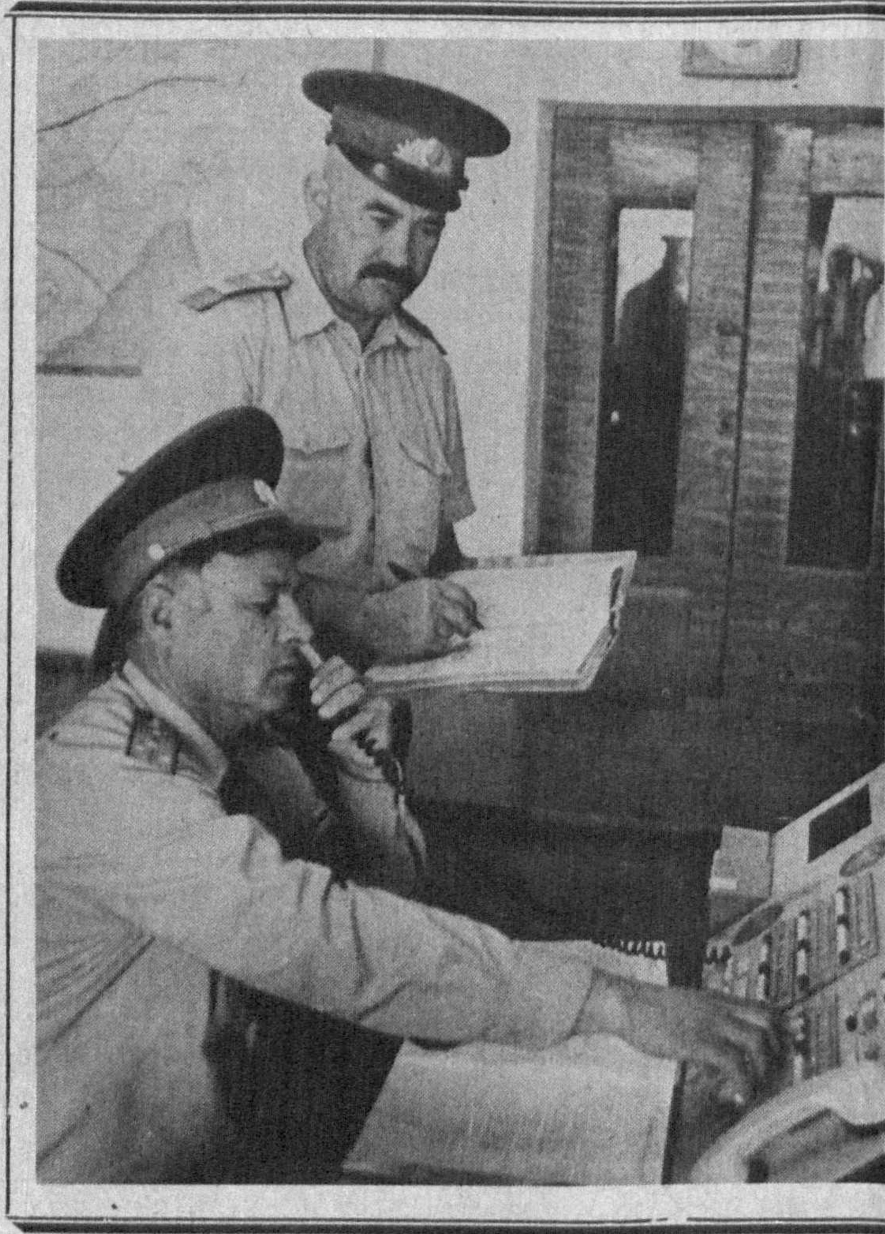

Бугунги кунда аҳолининг тинчлиги ва осойишталигидан ҳам муҳимроқ нарса йўқ. Қаердаки хотиржамлик бўлса ўша ерда иш унумли бўлади. Шунинг учун Вобкент ноҳияси ички ишлар бўлими ходимлари барча имкониятлардан фойдаланиб аҳолининг тинч ва осойишта яшашини таъминлаяпти. Сиз (чапдаги суратда) кўриб турган милиция капитани Жума Саидқулов билан катта сержант Неъмат Шукуровлар навбатчилик пайтида.

Ноҳия ички ишлар бўлими ходимлари Б. Рамазонов, В. Йўлдошев ва Ғ. Ҳайруллаевлар (ўнгдаги суратда) аҳолига жиноятчиликни олдини олиш ҳамда баъзи тартиббузарликлар ҳақида тушунтириш ишларини олиб боряпти.

Муҳаммад АМИН суратга олган.

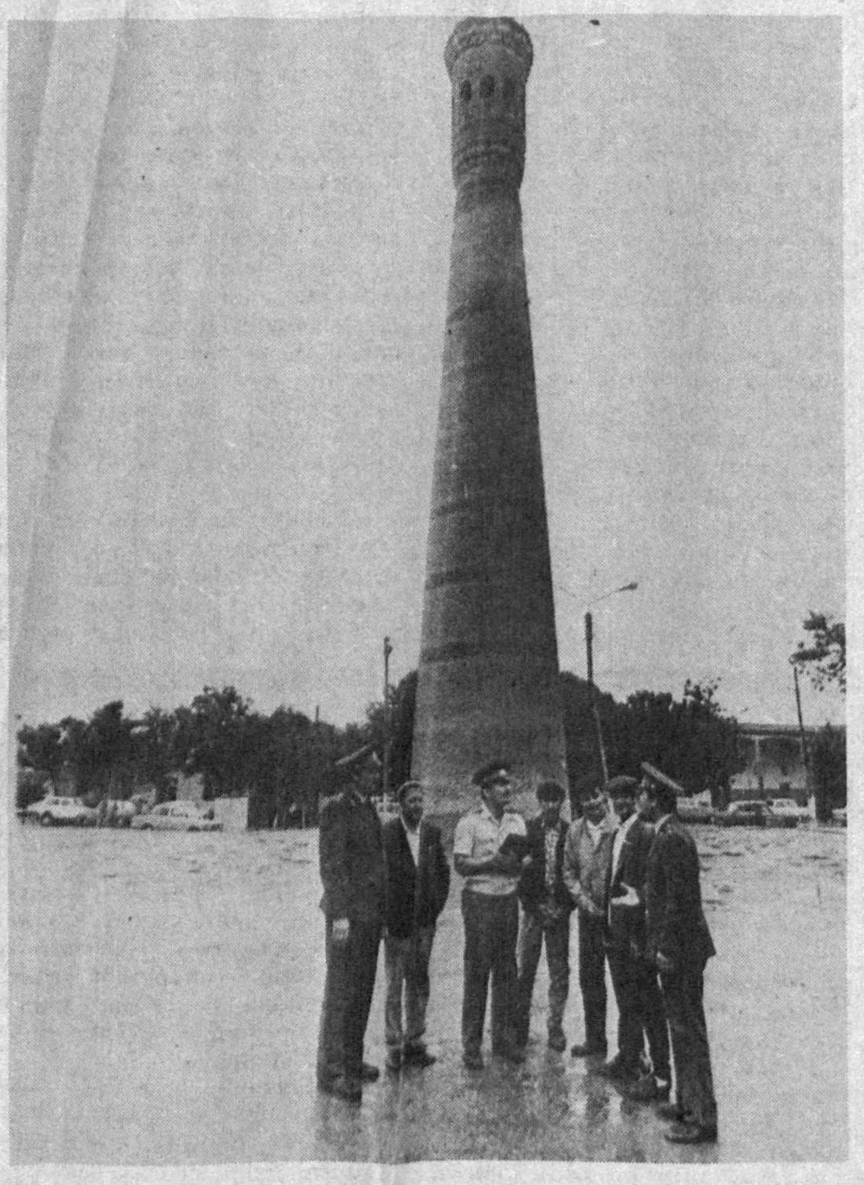

Ошкора фикр

Жамиятнинг фожиасими?

Ҳаёт кечириш кундан-кун оғирлашиб бормоқда. Нарх-наволар эса пасайиш ўрнига кўтариляпти. Одамларнинг юзларида таҳликали боқишлар, тушкунлик кайфияти, эртанинг ғами. Умрлар эса шиддат билан ўтмоқда. Ҳамманинг мақсади яхши яшаш. Тўғриси, баъзи пайтлари кишиларнинг юзидаги ғамни кўриб жамиятимиздан норози бўлиб кетаман. Кимдир эртадан кечгача далада ишлаб аранг рўзғорини тебратади. Кимлардир эса халқ ҳисобига, пора эвазига шоҳона кун кечиради. Ўзи ҳам, фарзандлари ҳам коммунизмда яшайди. Мен бу гал ҳуқуқшунослар ҳақида гапирмоқчиман. Мактабни битираётган кўпгина ёшлар билан суҳбатлашдим. Битирувчиларнинг асосий қисми «юрфакка кирмоқчиман», «милиция мактабида ўқимоқчиман», — дейди. Орзуга айб йўқ. Аммо улар ҳуқуқшунослик касби оғир, машаққатли касб эканлигини қалбдан ҳис қилишмайди. Ўзларича «прокурор бўламан», «терговчи бўлмоқчиман» — дейишади. Ётиғи билан суҳбатлашсангиз бу гаплар ёшларнинг ўзидан чиққанлигига ишонмайсиз. Баъзи ота-оналар «шу соҳага ўқишга кирсанг, ишласанг палончига ўхшаб обрўли бўласан. Ундай яшайсан, бундай яшайсан» деб уқтиришади. Яқинда иш юзасидан ҳуқуқшунослик олий билимгоҳининг ҳужжатлар қабул қилаётган жойига бордим. «Бу ерда «ўқиш» юзта бўлганмиш», деган гаплар қулоғимга чалиниб қолди. Бу миш-миш. Аммо халқимизда шамол бўлмаса, дарахтнинг учи қимирламайди дейишади-ку?!

Гапни ўғил боласи ДАНга ишга кирган йигит бир йилга бормасдан «Жигули»лик бўлади. Нега? Ҳаммага маълум, ҳозирги замонда 600—800 сўм маош оладиган профессорнинг ҳам машина олиши қийин. Пулни қадри тушиб кетди. (Биз айтмоқчи бўлган профессор ҳам пора олмаса). Ахир битта енгил машинанинг бозор нархи 60-80 минг сўм баҳоланаётган пайт, қайси маошга кун кўрувчи «Жигули» ёки «Волга» сотиб олиши мумкин. Айтмоқчиманки, 200-250 сўм маош оладиган ДАН ходими ёки терговчи умр бўйи маошини тўплаб ҳам машина ололмайди. Мен буни ишонч билан айтаман.

Жумҳуриятимиздаги ҳамма ҳуқуқшунослар порахўр, демоқчи эмасман. Ушбу сатрларни ёзаётганимда менинг кўз ўнгимда халқ бахти учун курашиб, ҳалок бўлган милиция ходимларини фарзандлари, бева қолган 20-30 ёшли аёллари кўз олдимда турибди.

Ш. НИЕЗОВ,
Гулистон ноҳияси.

Муштарий ёрдам сўрайди

Кимга ишонай?

Ёшим бир жойга бориб қолганда қандоқ кунларга қолдим-а? Сизларга ёлғон, ўзимга рост. Мусибатда яшаяпман. Бир йилдан ошди уйимда ҳаловат йўқ. Тунлари ухлолмайман. Марҳум ўғлим Исҳоқжон тушларимга кириб чиқади. Нима қилай? Пешонам шунчалар шўр экан. Нега дерсизлар. Яхшиси, воқеани эшитинглар.

...1990 йилнинг 31 майидан 1 июнига ўтар кечаси Денов шаҳар автобазасида шофёр бўлиб ишлаётган ўғлим Исҳоқжон ўзи билан бирга ишловчи шериги Холли Ашуров ҳамроҳлигида Сариосиёга борган. Тўғриси, уларнинг у ёққа қандай ниятда боргани менга қоронғу. Эртаси куни уларнинг ваҳшийларча ўлдирилганини эшитиб, даҳшатга тушдик. Ким босиб кетганини ҳеч ким билмайди. Лекин бир нарса аниқки, уларни машина уриб кетмаган. Аксинча, азоблаб ўлдиришган ва сўнгра машинада бостиришган. Тиббий экспертиза ҳам нотўғри ўтказилди. Ҳар хил баҳоналар рўкач қилинди. Менинг эса қўлим калталик қилди.

Бу фожиа билан ҳеч ким астойдил шуғулланмади. Кўп жойларга ёздик ҳам. Ўзбекистон прокурори номигаям хатлар юбордик. Улар вилоят прокуратурасига, булар эса Сариосиё ноҳияси прокуратурасига хатлар жўнатди. Охири ҳеч қандай натижа бўлмади. Ноҳия прокурори хат ёзди: «марҳум ўғлингизни 1 июнь саҳар пайти Сариосиё территориясида Охунбобоев жамоа хўжалиги томонидан келаётган номаълум автомашина уриб кетиб, ҳалок бўлганлик далили бўйича ЎзССЖ ЖКнинг 208-моддаси 2-қисми билан жиноят иши очилган. Ҳайдовчилар қидириляпти...»

Йўқ, мен бу гапларга сира ишонмайман. Худо ҳаққи уларни машина босиб кетмаган. Атайлаб ўлдиришган. Лекин кимлар? Бу номаълум. Сўнгги умидим сизлардан. Ягона ўтинчим, хатимни яна сизлар ҳам Сурхондарё вилояти ёки Сариосиё ноҳияси прокуратураларига асло юборманглар. Барибир бир кунмас бир кун келиб бу сирли ўлимнинг «миси» чиқади. Унда кеч бўлади. Ёрдам беринглар. Энди кимга ишонай?..

Эшонқул ЭШМАТОВ.
Денов шаҳри.

«Қуролланиб келдим»

Сўнгги умидлар ҳам саробга айланди. Бозор иқтисодиётига ўтсак ҳамма дўконлар молларга тўлиб кетади, деб ўйлагандик. Қиммат бўлса ҳам. Нарх-наво кўтарилди. Расталар эса ҳамон бўм-бўш. Маошга рўзғор тебратувчиларнинг кун кўриши оғирлашиб қолди. Ўғирликлар, фирибгарлик, чайқовчиликлар кун сайин «бола»ламоқда. Кўпгина фуқаролар қўрқув ва ваҳимали гаплардан юрак олдириб қўйди. Халқнинг осойишталиги учун ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимлари имкон қадар жиноятчиларга қарши курашмоқда. Тўғриси, ҳаётдаги муҳтожликлар кўплаб фуқароларни жиноятга ундамоқда.

Шарқ дарвозаси Тошкентнинг шоҳ бекатлари ва тайёрагоҳлари доим меҳмон-у-мезбонлар билан гавжум. Баъзи ўғрилар учун бу ер даромад манбаи «томорқа». Хоҳлаган пайтда пул топиш мумкин. Қайсидир ўғри кимнингдир чўнтагини «тозалаш» мақсадида ўралашса, яна бир текинхўр эса содда кишиларни турли йўллар билан шилиш дардида. Ният [illegible] қилиб бўлмасин пул [illegible] қиттак-қиттак қилиб олди. Сўнг эса яна кўнгли истаб қолди. Пул йўқ. Чўнтак эса «касал». Ғуломжоннинг кўзи уч-тўрт стол нарида турган 400 сўмлик песец мўйнали қалпоқ кийиб турган А. Тишкинага тушиб қолди. Ғуломжон бир ҳамла қилиб, унинг қалпоғини олди-ю, «қуён»нинг расмини чизди». Лекин ҳеч ким ўғрининг орқасидан қувмади. Ноилож қолган жабрланувчи ички ишлар бўлимига мурожаат қилди. Кўп ўтмай милиция ходимлари Ғ. Ҳамроқуловни тутиб келишди. Текшириб кўрилганда Ғуломжоннинг ёнидан қимматбаҳо қалпоқ чиқди.

Ҳақли савол туғилади. Хўш, Ғ. Ҳамроқуловни жиноят қилишга нима ундади. Албатта муҳтожлик. Тергов пайтида Ғуломжоннинг икки марта судланганлиги маълум бўлди. Энди эса учинчи марта суднинг қора курсисига ўтирадиган бўлди. Агар Ғ. Ҳамроқулов биринчи бор ўтириб чиққанидан сўнг ички ишлар ходимлари унга нисбатан лоқайдлик қилмай уни вақти[illegible] жойлаб, унинг тақдири бил[illegible]а эди, навбатдаги [illegible]масди. [illegible] енгил машина [illegible]лар кўпайиб қолди. Аммо шундай ўғрилар борки, улар енгил машиналарни ўғирлашмайди. Улар эҳтиёт қисмларга бўлишади. Буни пуллаш осон. Секин енгил машинаси бор кишининг ёнига бориб «сизга шина керакмасми?» ёки «аккумлятор оласизми?» дейилса бас. Мижозлар жон-жон деб харид қилишади.

Шу йилнинг 14-февраль куни Собир Мисиров билан Маннob Ўтегановлар ҳам чойчақа қилишмоқчи бўлишди. Кайфи тароқ икки ўртоқ Верх-Невинск — Тошкент йўналиши бўйича қатнайдиган юк поезди устидаги «ЗИЛ—131 Н» маркали автомобилларнинг эшикларини бузиб, эҳтиёт қисмларини ўғирлашди. Лекин бузоқнинг югургани сомонхонагача деганларидай ўғриларга эҳтиёт қисмларни «ҳазм» қилиш насиб этмади. Қопқонга тушишди. Тергов пайтида икки ўртоқ 350 сўм 63 тийинлик ўғрилик қилганлиги маълум бўлди.

Кейинги пайтда пойтахтимизда жиноятчиликнинг ҳаддан ташқари кўпайишида бошқа жумҳуриятлардан ташриф буюраётган келгинди ўғри ва фирибгарларнинг ҳиссаси катта бўляпти. Бунинг биринчи сабаби халқимизнинг меҳмондўстлиги бўлса, иккинчидан қонунларимизнинг жуда бўшлигидир. Шу туфайли Тошкент нотинч шаҳарга айланмоқда. Ҳар куни пойтахтимизда ўнлаб қотилликлар, талончиликлар юз бермоқда. 1960 йилда туғилган Воркути шаҳрилик Сергей Шахов ҳам Тошкентдан пул «иш»лаб кетмоқчи бўлди. Аммо унинг нияти амалга ошмади. Лекин у ўзи билан 16 калибрли қирқма милтиқ (№ 53703), 33 дона патрон, ов пичоғи, темир занжирдан тайёрланган совуқ қуролни олиб келишни унутмади. Яхшиямки, С. Шаховнинг режалари амалга ошмади. Агар Тошкент шоҳ бекати ички ишлар бўлими ходимлари уни ўз вақтида ушламаганларида, ким билади дейсиз у қанчалаб кишиларнинг уйига кириб талончилик қилар, бегуноҳ кишиларнинг эса ёстиғини қуритарди. Тергов пайтида нима учун «Тошкентга қуролланиб келдингиз» дейилганда у «ўзимни ҳимоя қилиш учун» деб жавоб берди. Ўйлаб қоласан, киши, қизиқ Тошкентга келаётган жиноятчилар кимдан ўзларини ҳимоя қилиш учун келяптийкин? Ким уларни Тошкентга чақирибди?

Аслида келгинди жиноятчиларнинг мақсади ўзини ҳимоя қилиш эмас, балки ўғирлик, талончилик қилиб Ўзбекистондан ўз юртига бир нималик бўлиб кетишдир. Болтиқбўйи, Кавказорти жумҳуриятларига бундай қуролланган жиноятчилар бора олмайди. Чунки у юртнинг жангарилари келгинди жиноятчиларнинг қорнида дарча очиб қўяди. Бизга келган қуролли жиноятчилар билган ишларини амалга ошириши мумкин. Чунки халқ босқинчилардан ҳимояланиш учун оддий ов қуролларига ҳам эга эмас. Шу сабаб келгинди жиноятчилар ҳар қандай уйга кириб бор нарсани шилиб кетишмоқда.

Кейинги пайтларда бирон жойда ўғирлик ёки қотиллик юз берса, фуқаролар «милиция» ишламаяпти» деб нолишади. Аслида баъзи фуқаролар жиноят содир бўлаётганини кўрса ҳам билмасликка олишади. Бундай лоқайдликлар жиноятчилар учун қўл келмоқда. «Милиция ходимлари билмаса бўлди» деб баъзан жиноятчилар жамоат жойларида ҳам ўз «иш»ларини давом эттираверади. Шу сабаб бўлса керак, жумҳуриятимизда жиноятлар камаймаяпти. Жиноятчиликнинг илдизига болта уриш учун эса милиция ходимлари билан жамоатчилик бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилиши лозим. Агар шундай қилинмас экан, келгинди ўғрилар, талончилар халқ пешона тери эвазига топган бойликларини ўз юртига ташийверади. Қотилликлар эса давом этаверади.

М. РАҲИМБОБОЕВ,
милиция капитани.
М. ЗАЙНИДДИНОВ,
журналист.

Нуқтаи назар

ЭВРИЛГАН ЗАМИНГА ИШОНЧ

Рўшнолик дилларни озод эт,
Заковат кулфатлар соғинмас.
Гул сочган сафродан қизил бет
Бир чучмал сафодан қон
тинмас.
Рўшнолик кўнгулни ёруғ эт
Вайрона тупроғинг мукаррам —
Бенафс сак бўлу изғиб кет,
Арслон либосдан ҳур олам.
Сен шоир — элингнинг қалби
бўл —
Гўр қазиб, жонингга зил
юксан —
Айб эрмас жунунинг узра тўр —
Тафаккур соғ қайтса буюксан.

Дунё кимёгарининг нораста жонга қарши яратган нишонаси бор. Ночор ва ғолиб водий-ў воҳаларни қамраб олиб, залворли қанот қоққан бургут — ғолиблик байроғи. Ердаги инсон бургутдан фарқ қилади. Айрим чаққон одамларнинг қўл ва оёқларида қаноти бўлганидек нигоҳида бургутлик белгиси бўлади. Бундайлар аксар инсонпарвар бўлади.

Инглиз руҳонийси Мальтус эса 19-асрнинг охирларида аҳоли ўсишининг ғайри тарихий қонунини ифодалаб берган. Ушбу қонунга кўра инсоннинг ўсиш даражаси геометрик прогрессияда тирикчилик воситаларининг ўсиши эса арифметик прогрессияда содир бўлади. Ушбу қонуниятга асосланиб, ижтимоий тараққиётнинг зиддиятларини келтириб чиқарган. Бизда Мальтус назарияси шубҳасиз танқид остига олинади. Жамиятимизнинг ривожланиши эса ишлаб чиқариш воситаларининг ривожланиши билан боғлиқ. Яъни меҳнат воситалари онгли инсон кўмагида табиатга таъсир этади ва уни ўзгартиради. Биз шу ёритқич билан анча узоққа бориб қолдик, бироқ она Ер етарлича бой берилди. Бизнинг шеърни яхши англаб етган онгимизда бир бургут ҳукмронлик қилиб келмадими?

Қадимги Грецияда олманинг атиги икки нави бўлган, энди улар ер юзида ўн мингдан зиёддир. Инсон таъсирида ўсимлик олами ё ҳалокатга юз тутади, ё яшаш майдони кенгаяди. Академик А.Е.Ферсманнинг маълумотларига кўра,инсонлар кейинги беш асрда Ердан кам деганда 50 миллиард тонна кўмир,2 миллиард тонна темир, 20 миллион тонна олтин қазиб олганлар.

Муқаддас қоғоз, сиёҳ, тупроқ, олов. ... Инсон азоблари белгиси шуларнинг таркибига киради. Бургут қанотларини кенг ёзиб, асрай оладими, ҳазин оловни, тупроқни, сувни... Менинг қисқа ақлимча бургут ўз йиртқич панжаларида жон бериб, совиган пажмурда жонларнинг қонинигина асрай олади. Бундай қон иси одамларга хотирани қайтаради. Уларни ёвлашмасликка чақиради. Кўзига қон қуйилганлари ойлар давомида даволаниб, яна қайтариб олиб келинади. Одамларсиз одамийликсиз яшаб бўлмайди. Дунёда биронта ҳам ғолиб, биронта ҳам тутқун бўлмаса эди. Очиқ яраларнинг азобига қарамай илгарилаб кетаверади одамнинг соғ тафаккури. Бироқ Бургут сўзини Қизил китобга чиройли қилиб ёзиб қўямиз. Сўнгра одам наслига осмон шишасида мовий бўёқлар олиб келади қанотли қушлар. Юрагинг тубида бир қуш чирқираб, сайрайверади. Тонгда ҳам, тунда ҳам сайрайди. Қулоқ тутасан... Элнинг дардини куйласа сен илғасанг шоир бўласан, вужудинг истеҳкомингина куйласа — борабора ташландиқ вайронага айланасан. Сен қўлингда ўчмас фонус билан ўз кўнглинг боғинигина ёритма — ер юзи шувоқзорлари, қўрқинчли саҳройи саксовулзорлари, обкашда сув ташиб ўтаётган момоларини ҳам ёрит. Қизил китобга Шоир сўзи ҳам ёзиб қўйилса, аввал битилган Бургут сўзи одамларнинг беҳисоб оққан кўз ёшидан ўчиб кетадими? Бургутлар майдони ва шоирлар майдони бўлмиш кулфатхоналар ёритқичи орасида қўл етмас осмон бор.

Ҳар қалай Ўзбекистон харитасини Олмониядаги кёльнлик етти яшар мактаб ўқувчиси ўчириб ташлай олмайди. Советлар Иттифоқи деб номланган улкан давлатнинг ўз бургут ва шоирлари бор. Айтишга арзигулик сўз келса, элнинг кўзига, оғриган дилига, чанқаган онгига сўнг ерга қараб сўзлашга тўғри келаяпти... Ҳали мудроқ кўзларимизда чин сўзли китобларимиз бор. Замонлар чанглигида аксар ҳурфикр шоирлар эл сўзини айтиб дарбадар бўлганлар. Элни тўғри йўлга бошловчилар кўп ранж еган. Биз уларнинг узилмас кетма-кетлигида ўз зиммамизга элнинг қайси бир Ғамини, Чўлдаги қудуқ кўзини сўқир этган элнинг ғамини қандай қилиб ўз зиммамизга олаяпмиз.

Олдинда етарлича бой берилган, эврилган замин бор — азобдан қутулган бирлашган жон бор, Ватан бор. Минглаб мозоротлар ёруғи бор. Аждодларнинг ушалмаган армонлари, очиқ кетган кўзлар, қўллар бор. Келажакдаги набираларига қолдириб кетган жонли жумбоқлари бор. Нега мен Арасту, Афлотун, Форобий, Улуғбек, Фисағурс жумбоқларидан йироқлашдим экан? Нега биз ўтмиш жумбоқларидан ўтдан қўрққандек қўрқамиз. Зотан шу жумбоқ сатрлари орасида ҳисобсиз нур яширинган. Бу нурзорлар нафасини энди бой бермаймиз.

«Қаердан келяпмизу, қаерга кетаяпмиз» — инсон заковатининг энг қадимги саволи ҳали ҳануз ўз ечимини топгани йўқ. Яраланган яшил умид бизнинг шиоримиз. Миқдор ўзгаришлари сифат ўзгаришларига ўтиб бораяпти. Икки ўсмир болага вақт, шароит, ўрин икки хил таъсир ўтказганидек хотиралар мақбарасининг ёришуви турли кечаяпти. Лениндан ўқиймиз: «Дунё тарихини баъзан орқага томон катта-катта қадам ташлаб сакрамасдан, силлиқ суратда илгари бораётган тарих, деб тасаввур қилиш диалектикага хилоф, фанга хилоф» (В. И. Ленин, Асарлар, 22-том, 343-бет). Шу кўтаринки руҳдан пастламай туриб, руҳият аҳволи, замин экологияси ҳақида қайғуриб, тонг эшик қоқаяпти. Чунончи миллатларнинг озодлиги ва эркин ривожланиш шароитлари тўғрисида съезд, пленумларда гуррос қарсаклар остида жиддий рақамлар қуюнида ҳасратлар айтилди. Бу гаплар, келтирилган рақамлар зангори экран мовий нурлари орқали ҳар бир қишлоқ, шаҳар хонадонига кириб келса-да, аҳвол ўша-ўша. Нима қилиш керак? Фақат социализм шароитидагина миллий масалани изчиллик қуроли билан ҳал этиш мумкин. Эврилган заминга ишончимиз миллатнинг а) иқтисодий ҳаёт умумияти; б) тил умумияти; в) маданиятнинг миллий ўзига хослигида намоён бўлади. Янада очиброқ фикр юритадиган бўлсак:

1) Миллатларга ишонмасликни ва миллатлар орасига адоват солишларни қоралаган ҳолда, ўзбек заминидаги иқтисодий ҳаётни, ҳолатни рўй-рост рақамларда келтириляпти унинг асосий ва асосий бўлмаган сабабларини фарқлаш, англаш, ижтимоий ҳаётга татбиқ этишга келганда деҳқон ҳам, ишчи ҳам, шоир ҳам жим ўтиролмайди. Байналмилалликнинг асосини айнан кенг маънодаги тафаккур ва руҳ фаолиятида, деб тушунаман.

2) Мавзу инсонпарварлик борасида кечар экан, тил умумияти ижтимоий онгнинг шаклланишида муҳим роль ўйнайди. «Ҳар қандай сўз (нутқ) умумлаштиради» (В. И. Ленин). Лекин ушбу умумлаштириш ижобий томонга йўналтирилса, мақсадга мувофиқ келишига ҳаммамиз ишонамиз. Тил умумиятига аризалар ёзишни ўзбекчалаштириш билангина эришилмайди, чамаси. Тил умумияти миллатимиз тафаккурининг ёппасига уйғониши билан боғлиқ.

3) Моддий ва маънавий маданият деҳқон оиласини қаноатлантирмайди. Сурхондарё вилоятининг Шўрчи ноҳиясида яшовчи бир отахондан ижодкорлар билан бўлган учрашувда орзиқиб сўраган эдим: «Моддий ва маънавий маданиятни сиз қандай тушунасиз отахон?» «Моддий, маънавий-техника, ишлаб чиқариш тажрибаси, хуллас темир-терсак дегани болам, маънавийси эса ҳозир йўқолиб бораяпти», дедилар... «Яна бир мулоҳаза, техникани бошқаришни уддалаймизу унинг дастёрлигида терилган ҳосилнинг пули қаерга кетаётганини билмаймиз», дедилар ерга чуқур нигоҳ ташлаб отахон. Суҳбатни синчковлик билан тинглаб турган кичик ёшдаги невараси: «Шуниям билмайсизми, банкка кетади, бобой» деди. Давлат банкига. Демак ўзбекларнинг ҳам меҳнати қолган турли-туман миллатлар бахт-саодати учун сарфланаяпти. Деҳқоннинг эса оладиган ойлик маоши юксак минбарлардан туриб айтилди, айтилмоқда. Лекин қишлоқ қиёфаси, деҳқон моддий ва маънавий маданияти ҳамон оқсаяпти. Давримиз нафаси Нажот тилайди. Санайверсак муаммоларимиз бизни бир ерга михлаб ташлар экан. «Гап деса қопқоп, иш деса Самарқанддан топ» дея киноя қиладилар, ойнаи жаҳондаги маърузаларни тинглаб, бир умр хўжаликда ишлаб букчайган бувим. «Самарқандда ҳам гап топилади», дейди сочларини силлиқ тараб қақажон синглим. «Ўша қўйдай ювош миллатнинг яна бир қизи менман», — деб қўяди яна.

Ўйланиб қоламан... Биз ўзимизни таниб бораяпмизми, демак сарҳадлар ичра бошқа чалғимаймиз. Сира ўлмайдиган, букилмас номусни ўз ҳимоясига олишни билади ўзбеклар. Лекин қандай йўл билан? Шундай деймату бари бир таъзим қилишга ўзимда мажбурият сезаяпман, сен она халқим. Сен ҳам куюк дугонам, қизиққон оғам шундай шафқатли Сўз билан ўз дўстингга тош эмас, ош отаверасан, шундай эмасми? Фақат хайрли тунларнинг бирида шох Машрабнинг баланд кўзасидаги ичилмаган, қўл тегмаган ёқут майни токнинг тагига тўкиб юбораман. Машраблари бирлашган замин нега энди ноҳақ қонга бўялар экан?

Ҳаёт бу — Ватанда сургун
бўлмоқми,
Тун — кўздан қувилиб, қайтиб
бирлашмоқ.
Нураган ойқишлоқ ёқут
сўроқми,
Деҳқонга қисматми ер-ла
беллашмоқ?
Гадо бўлиб кездинг Ордай
қайтдинг сен —
Ўзга куюк ерни кўрмаган
қийноқ.
Шикаста ўзбеклар тоғдай,
жардай тенг —
Ўтли мозоротлар бўлсайди
сабоқ?
Ўркачли водийлар этагига
Сув —
Эрамнинг ям-яшил рангларин
қайтар.
Кўзларинг денгизи — дунёга
қутқув.
Қон ичиб, излардан қайтди
минг хатар.
Юлдузим фарёдинг тингламас
фужур —
Нурдай ибодатнинг оқадир қони.
Гул атридай тунлар тошиб
келар ҳур
Ешарар руҳларнинг яхши, ёмони.
Зангорим, эй халқим, — устун
хислатинг.
Кўнгил, вайронада қон ичмоқ
бекор.
Зор элим Темурнинг сўнгги
узлати —
«Гўри Амир» қалқиб
фарёдингга тор.
Кўз олдимдан ўтар тўқ ва
юпун халқ.
Томиринг қақшатиб ўтмаган
чаён.
Сен ичган аламдан кулбанг
ургай барқ —
Мастона кўзлардан мастсан
ичиб қон.
Гуноҳлар сафида узилмас бир
гул,
Ойқишлоқ томида нурдай
лайлаклар —
Минг оққуш йўрғаган
ташлаганда ҳур —
Номус Водийсидан ўтди
юраклар...

Обкаш кўтариб кетаётган қадимий Момо дунёнинг рамзими, ҳар қалай унинг суратини чизгим келаверади... Унинг пойида қишлоқларга сув сўрамоқ — деҳқон кўнглига назар ташламоқ билан баробардир. Мен ер юзида обкаш кўтариб сув ташиган, мол-ҳолга қараган, нон ёпиб, терт қорган, бола кийимини ямаб-ясқаб, чопиққа чиққан аёлларимиз ҳақида гапираяпман. Бундай қишлоқи, содда аёллар сизнинг тушингизга тез-тез кириб туради. Она Еримиз тимсолидир айнан ўша меҳнат тагида эзилган, эзилганини мутлақо ўзи сезмаётган аёлларимиз. Сиз ўша аёлларнинг кўзига тикилиб қаранг, йўқ тикилиб қаранг. Юрагингизда ер уйғона бошлаганини сезасиз. Дунёдаги барча ўт сенинг юрагингда, онам.

Юрагингдан ўтди бузрук
туялар —
Дарвишдай заминдан чироқ
уялар...
Бетупроқ сўз ичра келди
қоялар —
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Қайрилма қош бекам, кўзи
ёш укам,
Дард ёғди бир отга боғланган
Сўздан.
Сафарда ақллар бўлмагай
мулзам
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Бирпаслик шўрларинг сидириб
ташла,
Хиёнат қайроғин синдириб
ташла,
Эл ғамин кўтариб орқага ташла
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Бир сўзли оғалар — мард
кўпаюрми,
Бир кўзинг бошқа бир кўзинг
ўюрми.
Шукрким, қайтдик-эй, эрклар
— уюрми
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Нурхона дилингда бир ишонч
сузсин
Жайхундай ёшимда кемамиз
юзсин.
Ҳали минг Улуғбек нуржадвал
тузсин
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
«Ўзбеклар иши»га дахлинг йўқ
халқим,
Мунғайиб чол ўтди
«Қайтаринг ҳаққим».
Сув қолиб гўдаклар ютадир
заққум.
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Кўзларга малҳамдай эрк деган
сўз бор.
Ердаги қабринг бир —
руҳинг этма хор.
Йўқса Алишерга икки
дунё тор —
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Йўргагини ечганим, қон ичиб
ўлмас,
Наҳот ярми қолган онасин
кўрмас
Бибим, чаманларни унутиб
бўлмас
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Зумрадзор шуъласи, ўқинг
бошламас,
Пахтазор — бошларга ёққан
тошлармас.
Жон энам, кўзингиз энди
ёшланмас
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.
Ҳампиёла элим, бошинг тош
бўлсин,
Кўзгинанг ғам термай, дилга
нур тўлсин,
Сенга туҳмат қилган бир
келиб кўрсин,
Ғамгузоринг бўлай, ғамхўринг
бўлай.

Севара ВАФО.

ХХ аср кундалиги

Хабарларда олам нафаси

БЕЛГРАД. Дунай бўйи Хорватиясида яна тўқнашувлар рўй берди, натижада одамлар ҳалок бўлди. Бу ерда Сербия ва Хорватия аҳолиси ўртасида миллатлараро нифоқ манбаи аланга олган. Белград радиосининг хабарига қараганда, якшанба куни кечқурун Сербиянинг Винковци шаҳри яқинидаги Шодиловци қишлоғига Хорватия Ички ишлар вазирлигининг отряди кирган. Ўртада бўлган отишувда шу қишлоқда яшовчи бир киши ўлдирилган, қолган олти киши ушланиб, ҳибсга олинган. Айни вақтда аҳоли истиқомат жойларидан аёллар ва болалар кўчириб олиб кетилганидан кейин ҳам аҳоли отишувни давом эттирган.

ВАШИНГТОН. «Агар барча давлатларнинг ҳарбий сарф-харажатларини қисқартиришга муваффақ бўлинса, унда бизнинг дунё ҳозиргига нисбатан анча яхши бўлади» — жаҳон банкининг 1991 йилда жаҳон иқтисодий ривожланиши тўғрисида тарқатилган маълумотда шундай хулоса бор. Бу маълумот якшанба куни Амриқо пойтахтида тарқатилди. Унда шундай дейилади: кейинги вақтда жаҳондаги барча давлатларнинг ҳарбий кучларни сақлаб туриш, қурол-яроғларни ишлаб чиқариш, харид қилиш ва улардан фойдаланишга сарфлаётган маблағи ҳар йили 1 триллион доллардан кўпроқ бўлди. Жумладан, деб таъкидланади жаҳон банкининг маълумотида, 80-йилларнинг охирида катта даромадга эга бўлган саноати ривожланган давлатларнинг ҳарбий харажатлари ҳар йили 860 миллиард долларга яқин бўлди, ривожланаётган мамлакатларнинг шу мақсад йўлидаги сарф-харажатлари эса 170 миллиард доллардан кўпроқни ташкил этди. Шу муносабат билан маълумотномада жаҳондаги барча давлатларнинг ҳукуматлари «ўз ҳарбий харажатларини қисқартириш юзасидан зарур чора-тадбирлар кўришга» даъват этиладилар. Улардан бўшатиб олинган маблағлар инсоният олдида турган энг долзарб муаммоларни ҳал этишга сарфланиши керак.

БУХАРЕСТ. Якшанба куни бу ерда Руминия оммавий жамоатчилик ҳаракатининг миллий съезди ниҳоясига етди. Съезд «Фуқаролар уюшмаси» сиёсий ташкилоти сингари шу номдаги фирқани ташкил этиш билан тугалланди. Съезд делегатлари уч кунлик қизғин мунозаралардан сўнг янги фирқанинг сиёсий дастури ва низоми асосларини тасдиқладилар, 27 кишидан иборат мувофиқлаштирувчи қўмитани, шунингдек 9 кишидан иборат ижроия ҳайъатини сайлайдилар. Қўмитанинг ташкилий мажлисида адабий-танқидчи Николае Манолеску «Фуқаролар уюшмаси» фирқасининг раиси этиб сайланди. Н. Манолеску журналистлар билан учрашувда фуқаролар жамияти қадриятларига асосланган у раҳбарлик қилаётган фирқа Руминиядаги барча демократик кучларнинг куч-ғайратларини тоталитаризмга қарши, мамлакатда эркин ҳуқуқий давлат ўрнатиш учун кураш йўлида бирлаштиришини айтди. У бу курашда фирқа «Фуқаролар уюшмаси» жамоатчилик ҳаракатининг асосий ҳужжатлари: «Инсон ҳуқуқларининг асосий хартияси»га иқтисодий ислоҳот дастурига, миллий яраш тўғрисидаги декларация ва бошқа ҳужжатларга амал қилишини таъкидлади. «Биз жамиятимизга назарий дастурларни таклиф этиш ниятида эмасмиз, аксинча, унга таназзулдан чиқиш учун аниқ шарт-шароит яратиб беришни хоҳлаймиз», — деди у.

ЛОНДОН. Буюк Британия ташқи ишлар вазири Дуглас Хэрд якшанба куни Жанубий Африка жумҳуриятига тўрт кунлик ташриф буюрди. У ЖАЖда Президент Де Клерк, бошқа расмий кишилар, шунингдек мухолиф фирқалар ҳамда ташкилотларнинг раҳбарлари билан учрашади. Унинг Африка миллий конгресси президенти Нельсон Мандела, «Инката» ҳаракатининг раҳбари Бутелези билан учрашувлари ҳам режалаштирилган. Британия оммавий ахборот воситалари ташқи ишлар вазирининг бу ташрифини «тарихий» ташриф деб айтишмоқда. Д. Хэрд Лондондаги Хитроу аэропортида журналистларнинг саволларига жавоб бериб, Бош вазир Жон Межорнинг ЖАЖга сафар қилиш имкониятини муҳокама қилишдан бош тортган бўлсада, бу ерда бош вазир шу йил куз фаслида Жанубий Африка жумҳуриятига ташриф буюриши мумкин, деб ҳисоблашмоқда. Д. Хэрднинг бўлажак музокаралари ана шу ташрифга имкон яратиши керак.

(ТАСС, 8 июль).

«Туркия минтақасида 250 мингдан ортиқ Ироқ курдлари ўз юртларига қайтдилар». Бу хабарни Мисрнинг МЕНА агентлиги берган эди. Аслида ҳақиқат шундайми?

Турк ҳукумати маълумотларига қараганда 120 мингга яқин қочоқлар ҳаёти ҳанузгача хавф остида. Ўз она диёрларига қайтишга юраклари дов бермаётир.

Бахтга қарши Ироқ — Туркия минтақаларида қочоқлар жойлашган лагерларда ўлат эпидемияси тарқалган. Айниқса, болаларда бу касаллик белгилари яққол кўринмоқда.

Аҳвол жиддий. Амриқонинг Эй-Би-Си телекомпанияси, инглиз «Гардион» рўзномаси Яқин Шарқ музофотида Курд муаммолари ҳал этилишига ўзларича муносабат билдирмоқдалар. Аммо сиёсий вазият қалтислиги ҳамон давом этмоқда. Ҳозирча минглаган тақдирлар фожиага юз тутмоқдалар.

СУРАТДА: ёши бир жойга бориб қолган бу аёл умрининг охирги кунларида ўзига бундай шум тақдирни тиламаган эди....

ТАСС фотолавҳаси.

ФУТБОЛ БОЗОРИДАГИ РЕКОРД

● ФРАНЦИЯДАГИ «Марсель» клуби президенти Бернар Тапи Чехословакия терма командаси ва Италиянинг «Женоа» жамоаси ҳужумчиси Томаш Скухравани футбол тарихида рекорд пулга сотиб олмоқчи эканлигини айтди. Рейтер агентлигининг хабарига кўра, жаҳонга машҳур «чарм тўп» устасининг Франция жамоасига ўтиши учун кўз кўриб, қулоқ эшитмаган баҳо — 19,4 миллион доллар таклиф этилган. Агарда «битим» амалга ошса, бу воқеа «Гиннеснинг Рекордлар китоби»дан ўрин олса, ажаб эмас, чунки ўтган йили «Ювентус» «Фиорентина» клубига Роберто Баджо учун «атиги» 13 миллион тўлаганди.

БЎСАНИНГ БАҲОСИ ҚАНЧА!

● ҲАР БИР миллатнинг ўзига хос урф-одатлари, қонун-қоидаси бор. Статистик маълумотларга кўра, ўтган йили Малайзия пойтахти — Куала — Лампур шаҳри муниципал кенгаши томонидан эълон қилинган қонунга кўра, 764 жуфт киши жамоат жойларида ўпишганликлари ва бошқа ножўя хатти-ҳаракатлари учун 50 дан 150 ринггитгача (бу 25 дан 75 долларга тенгдир) жарима тўлаганлар. Бу мамлакатда кинофильмлардаги ўпишиш, шунингдек, турли беҳаё кадрлар учун ҳам катта миқдорда жарима тўланади. Худди шу қонун мультфильмларга ҳам тааллуқлидир.

ДЕНГИЗНИНГ ЭНГ ХАВФЛИ НУҚТАСИ

● БРИТАНИЯНИНГ «Дьюдроп» кемаси капитани Эдвард Ладнер Франциянинг Брест портидан 600 километр узоқдаги денгизда кучли тўфон натижасида ҳалок бўлганди. Шу воқеадан 19 йил муқаддам Эдварднинг отаси — «Аретуз» кемаси капитани худди шу жойда, кучли тўфон туфайли оламдан ўтган. Энг ажабланарли жойи шундаки, «Аретуз» капитани вафотидан роппа-роса 19 йил муқаддам «Керн» кемасининг капитани Ладнерлар сулоласининг энг каттаси ҳам худди мана шу жойда, тўфон туфайли ҳалок бўлган. Уччала Ладнерларнинг исмлари бир хил — Эдвард бўлган.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ЎзССЖ Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

ОЛМАЛИҚ ТОҒ-МЕТАЛЛУРГИЯ ТЕХНИКУМИ

1991—1992 ўқув йили учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

— **саноат корхоналари ва хусусий биноларнинг электр ускуналарини ўрнатиш ва ишлатиш** (техник-электрик);
— **металлургия корхоналари асбоб-ускуналарига техник хизмат кўрсатиш ва созлаш** (техник-механик);
— **тоғ электромеханика ускуналари ва автоматик қурилмаларини ишлатиш ва созлаш** (техник-электромеханик);
— **қора ва рангли металларни қуйиб ишлаб чиқариш** (техник-технолог);
— **рангли металлар ва қотишмалар ишлаб чиқариш** (техник-металлург).

Ўқишнинг кундузги ва сиртқи бўлимлари мавжуд.

Техникумнинг кундузги бўлимига кирувчилар — 15 августгача, сиртқи бўлимга кирувчилар эса — 20 августгача қуйидаги ҳужжатларни топширишлари керак: ариза, маълумоти ҳақидаги ҳужжат, соғлиғи ҳақидаги ҳужжат (086 формаси), 6 дона 3х4 ҳажмдаги сурат, меҳнат дафтарчасидан кўчирма (ишлайдиганлар учун).

АБИТУРИЕНТЛАР ҚУЙИДАГИ ФАНЛАРДАН КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ ТОПШИРАДИЛАР:

8—9-синфни тугатганлар **математикадан** (оғзаки), **ўзбек** (рус) **тилидан** ёзма (диктант).

10—11 синфни тугатганлар **математикадан** оғзаки, **ўзбек** (рус) **тилидан** ёзма (иншо).

ИМТИҲОН КУНЛАРИ АБИТУРИЕНТЛАР УЧУН ҚЎШИМЧА ТАЙЁРГАРЛИК МАШҒУЛОТЛАРИ ТАШКИЛ ЭТИЛАДИ

Ўрта мактабни ҳамда билим юртларини «4» ва «5» баҳоларга битирганлар, кириш имтиҳонисиз, суҳбат натижасига қараб қабул қилинадилар.

Бошқа вилоят ва шаҳарлардан келганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Техникумнинг кундузги бўлимига ўқишга қабул қилинганлар 100—120 сўм стипендия ва тушлик овқат учун қўшимча 36 сўм миқдорида пул билан таъминланадилар.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Манзилгоҳимиз: Олмалиқ шаҳри, К. Маркс кўчаси, 25-уй.

Телефонлар: 4-81-55, 4-49-54.

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
ЙИГИТЛАР ВА ҚИЗЛАР!

10-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1991—1992 ўқув йилига

ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛИКЛАР БЎЙИЧА

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Якка буюртмаларни тикувчи-бичувчилар (ўқиш муддати — 1-3 йил),
Кенг ихтисосли сартарошлар (ўқиш муддати — 1 йил).
Ошпаз-қандолатчилар (ўқиш муддати — 1-3 йил),
музлатгичларни таъмирловчи усталар (ўқиш муддати 3 йил).
сотувчи-буфетчи, назоратчи-кассир (ўқиш муддати — 1 йил).
кенг ихтисосли сураткашлар (ўқиш муддати — 3 йил).

БИЛИМ ЮРТИГА 9—11 СИНФ ҲАЖМИДА МАЪЛУМОТЛИ ВА УНДАН КАТТА ЁШДАГИ ЙИГИТ ВА ҚИЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

9-синф маълумотидагилар бепул овқат, кийим-бош ва 40-50 сўм стипендия билан таъминланадилар.

11-синф маълумотидагилар ойига 80—100 сўм стипендия билан таъминланадилар.

Билим юртига кириш ҳақидаги ариза директор номига ёзилиб, қуйидаги ҳужжатлар билан топширилади: туғилганлиги ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти ҳақида гувоҳнома ёки аттестат, соғлиғи ҳақида маълумотнома, ота-онасининг иш жойидан маълумотнома, турар жойидан маълумотнома, таржимаи ҳол, 6 дона фотосурат (3х4 см.).

Билим юртининг манзилгоҳи: 700098, Тошкент шаҳри Собир Раҳимов ноҳияси, Қорақамиш 1/2 даҳаси, 20-уй. (42, 43 «э», 56, 93-автобусларнинг; 27-трамвайнинг «Мактаб» бекати; 7, 10-троллейбусларнинг охирги «1/4 Қорақамиш» бекати; 82-автобуснинг «1/4 Қорақамиш» бекати).

Ўзбекистон ССЖ халқ таълими вазирлиги

30-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

1991—1992 ўқув йили учун қуйидаги ихтисослар бўйича

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

9-СИНФ МАЪЛУМОТИГА ЭГА БЎЛГАН ЎҚУВЧИЛАР УЧУН (ўқиш муддати 3 йил);

— тепловоз машинисти ёрдамчиси;
— электровоз машинисти ёрдамчиси;
— рефрижераторли поездларнинг чилангар устаси;
— тепловозни созловчи III разрядли чилангар-уста, тепловоз машинистининг ёрдамчиси;
— тепловозни созловчи III разрядли чилангар-электрчи, электровоз машинистининг ёрдамчиси;
— газ ва электр пайвандловчи-сантехник;

11-СИНФНИ БИТИРГАНЛАР УЧУН (ўқиш муддати — 1 йил);

— авточилангар;
— газ-электр пайвандловчи-сантехник;
— тепловозни созловчи чилангар-уста;
— тепловозни созловчи чилангар-электрчи;

Совет Армияси сафида хизмат қилиб қайтган ўрта маълумотли ёшлар учун (ўқиш муддати — 1 йил);
— рефрижераторли поездларни механик устаси;
— тепловоз машинисти ёрдамчиси;

— йўловчи вагонларнинг кузатувчи (йигит ва қизлар учун).

Ўқишга қабул қилинганларга 81 сўм миқдорида стипендия берилади. Улар «Хабаровск — Москва», «Тошкент — Иркутск» поездларида ишлаб чиқариш амалиётини ўтказадилар.

— **Контакт тармоқлари электр созловчиси мутахассислигини танлаган йигитлар учун ўқиш муддати 10 ой бўлиб, 120 сўм стипендия берилади.**

БОШҚА ШАҲАРДАН КЕЛГАНЛАР ЁТОҚХОНА БИЛАН ТАЪМИНЛАНАДИ.

Билим юртини тугатганлар олий ўқув юртларига танловдан ташқари қабул қилинади, улар темир йўл транспорти ходимларига тегишли барча имтиёзлардан фойдаланадилар. Ишлаб чиқариш амалиёти даврида эса иш ҳақининг 50 фоизи берилади.

Ўқишга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар:
билим юрти директори номига ариза, турар жойи (ота-онасининг ишхонаси)дан маълумотнома, 10 дона фотосурат (3х4 см. ҳажмида), туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома, паспорт ва ҳарбий билет.

Билим юрти манзилгоҳи Тошкент шаҳри, Ленин ноҳияси, Червяков кўчаси, 12-уй (1, 5, 26-трамвайларнинг «Фоменко» кўчаси» бекати).

Телефон: 91-14-07

Она тилимиз — бебаҳо бойлигимиз

ОРОМГОҲДА АСАБИЙЛИК

Жумҳуриятимизда ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганига икки йил бўляпти. Ўзбекистон Алоқа вазирлиги раҳбарлари давлат тилини жорий қилиш соҳасида ўта сусткашлик қилишаётир. Ҳали ҳам алоқа бўлимларида изоҳ берувчи ёзувлар, фуқаролар билан бўлаётган муомилалар фақат рус тилида олиб борилаётганлиги кишиларни ранжитаётганлиги бежиз эмас.

Шу йилнинг февраль ойида биз Тошкентнинг Луначарский номли оромгоҳида дам олдик. Бу ерда 500-600 киши ҳордиқ чиқарар экан. Биз 7-корпусга жойлашдик. Дастлаб ҳар ким ўз оиласига манзилга соғ-саломат етиб келганлигини хабар қилиш, уйидаги кишиларнинг кўнглини хотиржам қилиш учун телефонга мурожаат этади ёки телеграмма юборишга шошилади. Афсуски, бу жойда алоқанинг биронта бўлими очилмаган. Телеграмма юбориш учун шаҳарга тушиш, алоқа бўлимини ахтариш керак. Ахир мамлакатимиздаги худди шунга ўхшаш ҳамма оромгоҳларда алоқа бўлимлари мавжуд. Шу алоқа бўлимларидан талон сотиб олиб, кейин корпусга ўрнатилган телефонлар орқали мамлакатимизнинг исталган жойи билан гаплашишингиз мумкин.

Бу оромгоҳда эса ўша телефон аппаратининг ўзи ҳам йўқ. Тўғри, мазкур корпусда шаҳарлараро гаплашиладиган иккита аппарат ўрнатилган буткача бор. Код билан 15 тийинлик ташлаб гаплашиш мумкин. Лекин кечқурун соат тўққиздан бошлаб буткачага қулф тушади. Уни ҳатто милиция маҳкамлайди ва очади.

Вақти белгиланган бўлса ҳам майли. Мен икки кун беш сўмлик ўн беш тийинликлар сарфлаб, гаплашиш иложини тополмадим. Сабаби аппарат бузуқ. Ўн беш тийинликларни ютади-ю, ҳожатингизни чиқармайди.

Мен билан Хоразм вилоятидан келган Ойсанам опа деган кекса аёл ҳам гаплашгани борган эди. У киши гаплашиш тартибини мендан сўради. Чунки тушунтириш тартиби бу ерда ҳам фақат рус тилида ёзилган. Буни ҳам йўриғи бошқа дейлик. Опа гаплаша олмай асабийлашди. Қизиқ, асаб даволаш оромгоҳида асабийлик бўлса.

Яна бир гап.

Мана, миллий байрамларимиз ва сайлларимиз қайтиб келаяпти. Лекин ҳатто Наврўз байрамига бағишланган, ўзбек тилида ёзилган бирорта очиқ хат биткични дўкончалардан топа олмайсиз. Чунки уларнинг ўзи йўқ. Наврўз ёки бошқа байрамларимиз билан узоқда яшаётган оғайнилар, дўстларни табриклаб юборадиган очиқ хат биткичларни чиқариб, рўзномалар сотадиган дўкончаларда сотилса, нур устига аъло нур бўлур эди. Савол туғилади: ўзбек тилига давлат тили мақоми бериш тўғрисидаги Қонун жумҳурият алоқа вазирлиги ва унинг вилоят ҳамда ноҳия бўлимларига тааллуқли эмасми? Эҳтимол, улар янги фармойиш кутишаётгандир? Ечимини кутаётган бу муаммолар албатта ҳал бўлади, деган, умиддамиз.

Шодиқул НАЗАРОВ,
Самарқанд вилояти Оқдарё ноҳияси Лоиш қўрғони, уруш ва меҳнат фахрийси.

Меҳр товланмоқда

УЗБЕКИСТОН КОМПОЗИТОРЛАР УЮШМАСИ РАИСИНИНГ УРИНБОСАРИ РУСТАМ АБДУЛЛАЕВ БИЛАН МУЛОҚОТ

— Азалдан ўзбек санъатининг ўз йўли, йўналиши бўлган, назаримда.

— Бастакорлик халқимизнинг энг қадимий ижод турларидан. Яхши куй-қўшиқ азал-азалдан одамларга завқ-шавқ улашган. Мусиқа бойлигимизга назар соладиган бўлсак, санъатнинг бу мураккаб тури фидойилари томонидан яратилган ажойиб асарлардан дилимиз яйрайди. Мақом ва катта ашула жанрлари шулар жумласидан.

Қизиғи шундаки, қадимда бастакорлар моҳир созанда, хонанда ҳам бўлишган. Яъни, ниҳоятда кенг доирали ижодкор ҳисобланганлар. Бугунги кунгача ўша классик асарларнинг халқ томонидан ардоқланиши, меҳр билан тингланиши сўзимизнинг исботидир. Йиллар ўтган сайин ҳар бир тингловчида уларга нисбатан меҳр товланмоқда.

Яна шуни таъкидлаш жоизки, инқилобдан аввал яратилган кўпгина ноёб асарлар эса нота бўлмаганлиги учун йўқолиб кетган. Бизгача етиб келмаган. Масалан, дутор, сурнай мақоми каби.

Инқилобдан кейин ўзбек санъатига ҳам янги оқимлар кириб келди. Ижрода янги усуллар, кўп овозли асарлар яратилди. Халқларнинг бир-бирига яқинлашуви туфайли куй, оҳангларда уйғунлик ҳосил бўлди. Юқорида таъкидлаганимиз дурдона асарларни сақлаб қолиш ниятида нотага тушириш бошланди. Бу борада Юнус Ражабий хизматлари беқиёсдир.

— Айтинг-чи, куйларнинг нотага туширилиши санъат тараққиётида қандай ўрин тутади.

— Ўша пайтда куй, қўшиқларимиз қанчалик авж пардада янграмасин, «уйимиздан» нарига эшитилмасди. Нотанинг қўлланиши натижасида куй-қўшиқларимизни бутун дунёга тарғиб қилишга имкон яратилди. Шундан сўнг ҳатто хорижда ҳам қизиқиш кучайди. Айни кунларда АҚШ, Польша ва яна кўплаб мамлакатлар мусиқашунослари халқ меросимиз борасида илмий изланишлар олиб боришмоқда.

Бастакорлар илмга ташналиклари туфайли замон оқимида кириб келган катта жанрларга қўл уришган. Жумладан, опера, балет, оратория, контата ёзишган. Толибжон Содиқов, Тўхтасин Жалилов, Юнус Ражабий асарларини эсланг. Ўша даврларда композиторлар билан бастакорлар ўртасидаги муносабат ўта самимий, дўстона бўлган. «Лайли ва Мажнун», «Тоҳир ва Зуҳра», «Зайнаб ва Омон» каби шоҳ асарлар ана шу ижодий ҳамкорлик ҳамда санъатимизга нотанинг кириб келиш шарофати туфайли пайдо бўлган.

— Кейинги йилларда маза-бемаза қўшиқларнинг қўзиқориндек кўпайиб кетаётганининг боиси нимада?

— Биз юқорида айтган композиторлар билан бастакорлар ўртасидаги ана шу яхши муносабатга чамаси дарз кетди. Ўша катта жанрлар билан композиторлар ўралашиб қолишган. Бунинг оқибатида бастакорлар уюшмадан йироқлашди. Мутал Бурхонов, Манас Левиев, Сулаймон Юдаков, Икром Акбаров каби талант соҳиблари ўз қўшиқлари билан халқ меҳрини қозонган бўлсада, умуман олганда ўрта ва ёш авлод композиторлари қўшиқ жанрини қўлдан бой беришди. Ҳатто бу жанрда экология — бир хиллик ҳосил бўлди. Устигаустак ўзини бастакор деб билгувчилар кўпайиб кетди. Аслида бу номни халқ бериши лозим. Унга сазовор бўлиш учун игна билан қудуқ қазишчалик машаққатли меҳнат керак. Шу ўринда Орифхон Ҳотамов, Фаттоҳхон Мамадалиев, Абдуҳошим Исмоиловларнинг фаолияти бошқаларга ибрат бўлгулик. Уларни яқинда уюшмага қабул қилдик. Бу ишни биз анча аввалроқ амалга оширишимиз зарур эди. Ҳар қалай кеч бўлсада, унинг амалга оширилишидан бағоят мамнунман.

Афсуски, қўшиқ жанрида ана шундай фидойилар озчиликни ташкил қилади. Шундай бўлгач, сиз айтаётган муаммолар ўз-ўзидан камайиш ўрнига кўпайиши табиий.

— Яқинда бўлиб ўтган пленумда ҳам бу масалага эътибор берилгандир?

— Шубҳасиз. Ўша муаммолар ҳаммамизни ҳам, ҳар биримизни ҳам кўпдан ўйлантиради. Уюшма ҳузурида ташкил этилган бастакорлар секцияси бу соҳадаги амалий тадбирлардан бири бўлди. Унга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Султон Ҳайитбоев раис қилиб сайланди. Ғанижон Тошматов, Орифхон Ҳотамовлар эса президиум аъзолари бўлишди.

Секцияни тузишдан асосий мақсад биринчи галда қўшиқ жанрини ривожлантириш бўлса, иккинчи галда ҳали юқорида таъкидлаганимиз ўртадаги оралиқ масофани йўқотиб, композиторлар билан бастакорларнинг аввалги анъанавий аҳиллигини, ҳамкорлигини тиклашдан иборатдир. Санъатни ривожлантиришнинг, қўшиқ жанридаги муаммоларни ҳал этишнинг бирдан-бир йўли ҳам шудир.

Режани амалга ошириш учун чақирилган пленум тўрт кун давом этди. Тўрт кун мобайнида ижодкорларимиз завод ва фабрикаларда, ташкилотларда меҳнат аҳли билан учрашдилар. Уларнинг санъатга меҳри, ҳавасини ўз кўзлари билан кўрдилар. Бу нарса ўз-ўзидан бастакорларнинг ижодга бўлган муҳаббатини, шунингдек, масъулиятини кучайтирди. Энг муҳими тадбирга биринчи маротаба вилоятларда истиқомат қилувчи бастакорларни таклиф этдик. Ғуломжон Ҳожиқулов (Андижон), Шермат Файзуллаев (Хоразм), Қадам Раҳмонов (Хоразм), Равшан Ҳамроқулов (Самарқанд), Акбарали Мирзаахмедов (Сирдарё), Ориф Отаев (Бухоро) ва яна кўплаб ижодкорларимиз бу сафар ўзларининг фикр-мулоҳазалари билан иштирок этдилар. Ўзаро мулоқотда бўлишиб, ўша муаммоларни ҳал этиш борасида бир-бирлари билан ўртоқлашишди. Қолаверса, фаолиятлари юзасидан тингловчилар олдида ҳисобот ҳам беришди.

Пленум композиторлар уюшмасининг катта залида давра суҳбати билан якунланди. Ўша биз назарда тутаётган муаммолар, йўл қўйилаётган камчиликлар ҳақида бу ерда рўй-рост ошкора гапирилди. Ҳозирги қўшиқларнинг ҳам шаклан, ҳам мазмунан саёзлиги айтилди. Йўлакай пайдо бўлаётган ижод маҳсуллари халқимиз савиясини, маданиятини ўстириш ўрнига тобора орқага судраши таъкидланди. Бу камчиликларни йўқотишнинг йўл-йўриқлари хусусида ҳам ҳамма ўз фикрини айтди.

— Демак, бастакорлар кўп бўлгани билан талаб ва масъулиятни ҳис этадиганлари оз экан-да?

— Бўлмасам-чи. Бастакор аввало ўқимишли, халқ меросини чуқур билган, дунёқараши кенг, зўр хонанда, зўр созанда бўлиши лозим. Агар унинг яна ёзувчилик таланти бўлса, нур устига аъло нур. Давра суҳбатида яна бир муҳим масала ўртага ташланди. Овозингор ва «зангори экран»дами катта концерт залидами, қаерда ижро этилишидан қатъий назар ҳар бир янги қўшиқ бундан буён бастакорлар секциясидан тасдиқланиши лозим. Шундан кейингина у ижрога рухсат олади.

Аҳамият берган бўлсангиз ҳар бир қўшиқни халққа етказувчи шу пайтга қадар хонанда деб тан олинарди. Лекин аслида уни яратган созанда, бастакорлар соядa қоларди. Давра суҳбатида ижодкорларнинг ҳар иккисини, яъни бастакор ва хонандани тенг тарғиб қилиш тўғри деб белгиланди.

Умуман олганда, ўша биз кўзлаган мақсадлар қисман бўлсада кўзга ташланган. Бундан кейинги қадамлар ҳам қутлуғ бўлиши тарафдориман.

— Хабарингиз бор, ҳозирги кунда миллий масала биринчи ўринга чиқди. Бу деган сўз санъат борасида ҳам кўпроқ халққа яқин куй-қўшиқлар шуҳрат топади. Юқорида ўзингиз таъкидлаган мақом жанрлари авж олар. Опера ва балетнинг ҳоли не кечади?

— Шу саволни беришингизни билардим. Аслида опера музика санъатининг тожи эканлигини унутмаслигимиз лозим. Бу жанрлар инқилоб туфайли келган, дейди кўпчилик. Лекин аслида олганда рақс санъати Оврўподан олдин Шарқда ривожланган. Байрам ва сайлларда, хон саройидаги базмужамшидларда гуруҳ-гуруҳ бўлиб қизлар рақсга тушишган. Балетни шунга йўйсак, опера эса достончилик жанри билан уйғун кўринади. Фақат бир нарса, операдир, балетдир, барчасини миллий қилиб яратишимиз керак. Шундагина уларни халққа яқин қилиб, меҳрларини товлантира оламиз. Бу ҳам уюшмамиз аъзолари олдидаги энг муҳим вазифалардан ҳисобланади.

— Айни кунларда уюшмада қилинаётган ишлар хусусида сўзлаб берсангиз?

— Олдимизда жуда катта вазифалар турибди. Биринчи галда Тожикистонда ўтадиган ўзбек маданияти декадасига тайёргарлик кўраяпмиз. Октябрь ойида Озарбайжонда шундай тадбир ўтади. Қардош Туркманистонда ҳам ана шундай дўстлик анжумани белгиланган. Бундай тадбирлар халқлар ўртасидаги дўстликни, биродарликни мустаҳкамлаши сир эмас. Бугун шу нарса сув ва ҳаводек зарур бўлиб турибди. Шу билан бирга ижод аҳллари ўртасидаги ҳамкорлик ҳам янги-янги асарларни бунёд этиши шубҳасиз.

Суҳбатдош:
Муқаддас СОЛИҲ қизи.

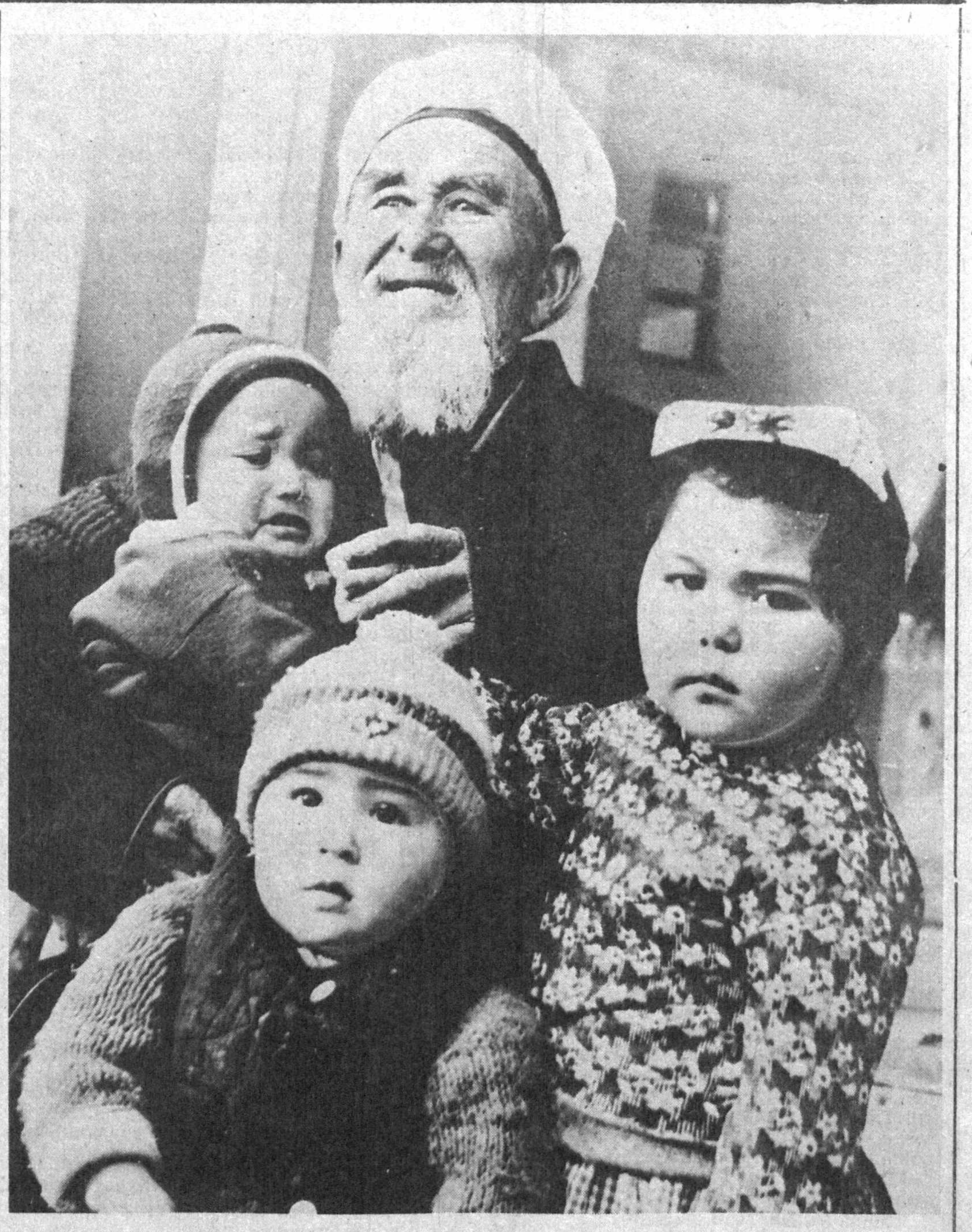

Қарилик гашти

Андижон вилояти Далварзин қишлоғилик 80 ёшли отахон Мирзаабдулла Шокиров набиралари қуршовида.

А. ҒОФУРОВ суратга олган.

ШИФОБАХШ МАҲСУЛОТ

Бухоро вилоятининг Олот ноҳиясидаги сутли таомлар ошхонаси «Ором» деб аталган шифобахш қатиқ маҳсулотини ишлаб чиқара бошлади. У болаларга мўлжалланган маҳсулот бўлиб, даволаш-парҳез ҳоссаларига эгадир. У касаллик келтириб чиқарадиган микроорганизмлар ривожланишига йўл қўймайди. Ошқозон — ичак касалликларини келтириб чиқарадиган микробларни йўқотади. Ундан сариқ касаллигини, турли хилда ичак заҳарланишларини даволашда фойдаланилади.

(ЎзТАГ мухбири).

Ойнаи жаҳонда

10 ИЮЛЬ — ЧОРШАНБА

● **ЎзТВ I**

8.00 «Ахборот». 8.25 «Соғлом бўлай десангиз». 8.35 «Хато қилишга ҳаққинг йўқ». Бадиий фильм («Мосфильм»). 10.00 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Тележарида». 10.35 «Замин саховати». Телефильм.

• • •

18.00 Янгиликлар. 18.10 «Олтин жўжа». Мультфильм. 18.20 Болалар учун концерт. 18.50 «Ой бориб, омон қайт». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 ЎзССЖ Давлат хавфсизлик қўмитаси фаолиятидан лавҳалар. 20.20 Шеърият дафтаридан. Ҳосият Бобомуродова. 20.30 Москва. «Вақт». 21.10 «Дил номалари». Мусиқий кўрсатув. 22.00 «Ахборот». 22.25 «Мулоқот». Педагогика олий илмгоҳларига қабул масалаларига бағишланади. 23.55 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● **ЎзТВ II**

18.05 «Разрак варианти». Телефильм. 18.20 «Ҳар бир хонадон учун». 19.00 «Пульс». Хабарлар. 19.10 «Вена почта маркаси». Бадиий фильм («Таллиннфильм»).

● **МТ I**

6.00 «Тонг». 8.30 «Ернинг бир чеккаси». Мультфильм. 8.40 «Инсон ва қонун». 9.25 «Болалар мусиқий клуби». 10.10 «Менинг ҳамма ишим жойида». Бадиий фильм («Мосфильм»).

14.30 ТСН. 14.45 «Дунёнинг қувончлари». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 16.15 «Қизиқувчилар олами». 16.30 Болалар учун фильм. «Боликнинг сўнгги ёзи». 1-серия «Беларусьфильм»). 17.35 Мультфильмлар. 18.00 ТСН. 18.15 «Планета». Халқаро программа. 19.00 Д. Шостакович номидаги Давлат квартети чалади. 19.10 «Менинг ҳамма ишим жойида». Бадиий фильм. 20.30 «Вақт». 21.10 «Ким аслида ким?». Телетомошабинларнинг саволларига ССЖИ Олий Кенгаши Иттифоқ Кенгашининг раиси И. Д. Лаптев, ССЖИ халқ артистлари Е. Максимова, В. Васильевлар жавоб берадилар. 22.25 Кўп серияли телевизион илмий-оммабоп фильм премьераси (ГФЖ — Швейцария). 4-фильм.

Нажот йўли — ижара

Қўқон вино заводида иш ҳақи жамғармаси анча кўпайди. Ваҳоланки, бундан икки йил аввал одамлар икки ойлаб маош олмаган вақтлари ҳам бўлган. Корхона ижарага ўтиши билан бундай аҳволдан қутилиш имконияти туғилди. У роппа-роса бир йил илгари ижара усулига ўтказилганди. Энди натижалар тўғрисида гапирса бўлади.

Завод барча қарзларидан қутилди, банкдаги ҳисоб дафтарчасида қарийб 6.5 миллион сўм пул тўплади. Ўртача ойлик иш ҳақи 150 сўмдан 350 сўмга кўпайди.

Одамларга ғамхўрлик қилиш имконияти туғилди: уларга 100 сўмдан компенсация, ҳар бир иш кунида тушлик учун 2 сўмдан пул тўлай бошладилар, таътилга чиқаётганларга бир ойлик маош миқдорида қўшимча берадиган бўлдилар.

(ЎзТАГ).

Пулнинг каттаси

Мол бозорига айланишиб турадиган катта ёшдаги тошкентлик ва фарғоналик кишилар Қосим жаллобни (оллоҳ раҳматига олган бўлсин) яхши эслашади. Бундан 25—30 йиллар муқаддам, ҳозиргидек менежер, маркетинг деган ғалати сўзлар истеъмолда бўлмаган пайтларда ҳам бу одам ишбилармонлиги, тадбиркорлиги, бир сўз билан айтганда, топармон-тутармонлиги билан эл оғзига тушган эди.

У бир гапни кўп такрорлар эди: «Пулнинг каттаси юз сўмлик, эллик сўмлик эмас. Бир сўмлик ҳам эмас. Пулнинг каттаси бир тийинлик. Бир сўмлик ҳам, юз сўмлик ҳам тийинлардан пайдо бўлади. Тийинларни беҳурмат қилган кишининг бири икки бўлмайди, косаси оқармайди...»

Мана бугун муомалага янги нусхадаги 1 сўмлик чиқарилди. Ҳали уни кўпчилик қўлига ушлаб улгургани йўқ, албатта. Худди 50 ва 100 сўмлик каби. Одатда ўзи шунақа бўлади. Ҳар қандай янгилик дастлаб озчиликка — танланган кишиларга хизмат қилиш орқали оммага кириб боради. Аста-секин, вақти-соати билан...

Беихтиёр савол туғилади. Янги нусхадаги 1 сўмликка бозордан нима харид қилиш мумкин? Озгина қайишилса, янги сўйилган қўй гўштидан 50 грамм олса бўлармикин? Ёки, битта уй нони олиб, бир чойнак чой билан нонушта қилган маъқулми? Дарвоқе, айтишларича, хандон пистанинг «тоза»си бозорда 30 сўмга чиқибди. 1 сўмга неча дона хандон писта олиш мумкин экан-а?

Эсимда, биз мактабда ўқиб юрганимизда 1947 йил нусхасидаги 1 сўмга битта кичикроқ қовун берарди. Агар эртага бозорга тушсам, янги нусхадаги 1 сўмликка битта хандалак олармикинман?

Ўйлаб, ўйингга етолмайсан, киши. Ҳаёт бўлганида, Қосим жаллоб нима дер эди? Наҳотки пулнинг каттаси 1 тийинлик бўлса? Балки 1 сўмликдир?!

Яна билмадим...

З. РИХСИЕВ.

Олий таълим: бугун ва эртага

ТАЛАБА—ПРАКТИКАДА

Яқин-яқингача Тошкент педиатрия-тиббиёт олий билимгоҳи талабалари IV курсни битирганларидан сўнг врачлик (субординатор) ишлаб чиқариш практикасини ўтардилар, бу йилдан бошлаб эса V курсдан сўнг иш бошлайдиган бўлишди. Амалиётда ўзини кўрсатиш 20 июндан 5 августгача давом этади. Илгарилари ҳар қайси вилоят ва ноҳияларда ёзги ишлаб чиқаришга юборилган талабаларга нисбатан бефарқлик бўлар эди. На вилоят ва на ноҳия соғлиқни сақлаш бошқармаси раҳбарлари талабалар ишига муносабат билдирмаганлар. Ҳозир эса уларга олий билимгоҳимиз томонидан пул тўланади.

Яқинда Иттифоқимиздаги тўнғич олий даргоҳлардан бири бўлмиш И. М. Сеченов номли Москва тиббиёт Академиясида бўлиб қайтдим. У ерда талабаларнинг ишлаб чиқариш практикаси билан танишдим. Шу нарса маълум бўлдики, уларда бу ишга вилоят, ноҳия, шаҳар соғлиқни сақлаш раҳбарлари зўр эътибор билан қарашар экан. Мен бўлажак шифокорларга бутун шарт-шароитларни яратиб берганликларининг гувоҳи бўлдим. Минг афсуски, бу ҳолат бизнинг жумҳуриятимизда камдан-кам учрайди. Мутасаддилар ёлғиз борсак, қучоқ очиб кутиб оладилар. Мабодо талабалар билан бўлса, кутиб олиш у ёқда турсин, ҳеч бир раҳбарни топиб ҳам бўлмайди.

Ҳар йилдагидек бу йил ҳам ишлаб чиқариш практикасини ўташ учун талабаларимиз Сирдарё вилоятига жўнадилар. Уларга акушерлик-гинекология кафедрасининг катта ўқитувчиси Шарифа Низомова, ички касалликлар кафедрасининг етакчи ўқитувчиси Владимир Артименко раҳбар қилиб тайинландилар.

Талабаларимиз ички касалликлар, жарроҳлик ҳамда гинекология бўлимларида ва аёллар консультациясида билимларини синовдан ўтказадилар. Жойларда ёш шифокорларга соғлиқни сақлаш ходимлари томонидан эътибор берилса, ёрдам кўрсатилса айни муддао бўлардилар.

Ёш мутахассислар ниҳол каби гап. Уларга маслаҳат бериш, билмаганларини ўргатишимиз керак. Шундагина улар қад кўтариб, оқ кийимларига доғ теккизмай, малакали шифокор бўлиб етишадилар.

Абдуқаҳҳор ФОЗИЛОВ,
Тошкент педиатрия тиббиёт олий билимгоҳи ички касалликлар кафедрасининг доценти.

«Ёш ленинчи» рўзномаси таҳририят жамоаси рўзнома ходими Жамолиддин Абдураҳмоновга ўғли

МУҲИДДИНнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М. АБДУСАМАТОВА, А. АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), К. ЖУМАНИЕЗОВ, А. ОРЗИМАТОВ, З. ОРТИҚХЎЖАЕВ, К. РАҲИМОВ, З. РИХСИЕВ (масъул котиб), С. РУСТАМОВ, Қ. ЭШМАТОВ, Т. ҲАЙИТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; иқтисодиёт ва экология — 32-58-47; фан ва халқ таълими — 32-58-48; тарих ва маданий мерос — 32-58-47; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Индекс: 64607.
380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва тақлил этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон КП МҚ нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

Чоп этиш вақти соат 20.00 га белгиланган. Чоп этиш учун соат 20.15 да имзо чекилди.

Буюртма № 5696

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12